

Sexta etas mundi

non tñ Georgio cuncta restituit multa sibijp̄i retinuit multa dedit amicis neq; iniuria cū t̄ ip̄e sua virtute repu-
 lisset hostes t̄ georgij suspecta fides esset qui medios inter hungaros ac turcos nūc hos nunc illos sefellisset
 i his v̄o que religionis essent neq; romane eccie auscultaret neq; maomethes legē sequerē. Libet qm̄ bucvē
 tum est hui⁹ opa ad finē prosequi qm̄ male pugnātū esset in plio varinensi. de quo paulop⁹ dicem⁹. fugiens
 huniades in seruiā se recepit. Sensit aduentū georgius atq; obuiā factus venientē interceptit t̄ quasi hostē
 cōiecit in viucula. nec pri⁹ dimisit q̄ oppida sue ditionis ab eo pridē occupata recepit. Nec multo postea cū
 iohannes versus sophiaz copias duceret videre q̄ nō parua thurcis illatur⁹ damna amurati oīa hūgaro-
 rum cōsilia patefecit. vnde ille admonit⁹ maximā xpianis intulit cladē. quēadmodū suo loco referet. Cū v̄o
 turchi cōstantinopolim euicissent atq; in Seruiā ducere exercitū minarēt. Scdo auxiliū petens ad hungaros
 transit t̄ in austriā vsq; profect⁹ Ladislaū adijt regē. grandeu⁹ iā senex dign⁹ veneratu si recta de religione
 sensisset ea in eo sermois auctoritas ea corpis maiestas fuit. Accessit hūc iohannes capistrane⁹ ordinis mi-
 norū professor vite mundicia t̄ inter pdicatores euāgelij nro tpe insignis quesit an audire se vellet annūte-
 ti qd̄ romana eccia credit t̄ docet exposuit diu secū p̄ interptē de sacris eloquijs disputauit t̄ errozē sue gen-
 tis relinqueret magnope cohortat⁹ est. Ille hoc deniq; respōsum dedit. Annis. xc. vitā p̄dixi nec aliā religi-
 onē q̄ suscepi a patrib⁹ noui. sapientē me ciues mei quis infelicē hacten⁹ putauer. tu nunc qd̄ sepe agitāt
 senes delirū efficere cupis laqueo vitā finire malim q̄ patrū traditiones relinquere. atq; his dictis e conspe-
 ctu abiit tā piculosū est religionē imbuisse damnatā. Reuersus domū quom̄ accepisset michaelē zilagi q̄ tuz
 albe cū p̄sidio p̄erat fratresq; eius latiflaū q̄drigis vectos v̄bē exisse milites misit qui eos vel p̄benderent
 vel occiderent. Michael vbi adesse hostes aiaduertit curru desiliēs equū q̄ pene ducebat ascendēs veloci fu-
 ga saluatus est. Ladislaus in q̄driga reptus multis vulneribus cōfossus ac discerptus interiit. sed nō impu-
 ne id georgio cessit. Cognouit t̄ michael paucis post diebus illum p̄pe danubij ripam iter habere aggressus
 susq; cū armatis captiuū abduxit. cui dextre manus duos digitos amputauit cū se gladio defenderet. Redē
 ptus est georgi⁹ magno auri pondere nō tñ diu supuixit cū trunce man⁹ fluoz sisti nō posset. atq; hic p̄fidi ho-
 mis exitus fuit. Lazar⁹ fili⁹ post eū gubernationē suscepit excluso fr̄e gregorio quē quōdā am urates excecā
 uerat. Is cū sorore quā nupsisse amurato dixim⁹ ad opes maomethis p̄fugies frustra eius auxiliū implo-
 rauit. Obijt deind⁹ lazarus de cui⁹ hereditate nō parua cōtentio exorta ē. Gregori⁹ turchoz auxiliū paternū
 regnum nitif̄ vendicare. vxoz lazari relicta hungaricas opes implozat. nec katbecuzinavlrici comitis cilie
 quondam vxoz ac georgij filia portionē hereditatis desperat. Jobānes cardinalis sancti angeli ab hungarij
 inuitat⁹ eo p̄fect⁹ vt arces rastianas q̄ turchis in hungariā aditū p̄cludunt. aut aplice sedis noīe recipiat aut
 hungaris tradi curet. reb⁹ infect⁹ nō sine graui piculo vix em̄ man⁹ turchoz euasit Budā redijt. Nos amu-
 ratis opa q̄ medio cursu reliquim⁹ p̄sequimur. Magn⁹ hic vir fuit domi belliq; tā suis amat⁹ q̄ nris odiosus
 cū centū milib⁹ pugnatoz intrauit hungariā late populat⁹ puinciā. sterilis ann⁹ impedimēto fuit ne regno
 potiret cōmeat⁹ penuria p̄pulsus redijt. Julianus cardinalis sancti angeli ab Eugenio pōtifice maximo ad-
 uersus eū missus hūgaroz extulit aīos t̄ arma sumere p̄suasit. exercit⁹ xpian⁹ vsq; sophiā ad arcū magnū p̄-
 fect⁹ ē. Sepe cū turchis prospere dimicatū nō sine Jobānis huniadis ingēti laude. qui cū copias duceret
 eius nomē apud hostes adeo terrificū fuit vt plorātibus pueris matressfamilias taciturnitatē nō aliter impa-
 rēt q̄ iohānis p̄sentā minitātes. Cōgregato tñ nō paruo numero turchi qm̄ xpianis p̄fligere nō dubitarūt
 sed nō tā felix eius pugna q̄ fortis anim⁹ fuit. Supati virtute hungarica multis cesis terga dederē. Hūgarj
 qui bello interfuere cupiditate glie res suas ampliātes ac de magnis maiora tradentes impatori Friderico
 supatos bello turchos scripsere. xxx. milia hostiū cesa captaq; multopura. Cardinalis sancti angeli sex mi-
 lia dūtaxat hostiū in eo plio cecidisse suis lris affirmauit. Signa militaria nouē capta iohāne huniadē non
 ducis tñ sed militis q̄ singulari virtute vsū ei⁹ fides habita turchis ea xpianoz victoria plus pauoris
 q̄z damni attulit. nō hūgaricas tñ vires sed germanicas q̄z in se p̄motas arbitrātib⁹. Cōsternati ergo ac p̄-
 culsi metu p̄inde ac tot⁹ occidēs cōiurasset. pacē petiere hungari q̄ suas vires nō ignorarēt. nec tā potētē sue
 q̄z casui victoriā imputarēt piculosum existimantes sepi⁹ tentare fortunā oblatos vltro p̄ditiones pacis nō
 recusarūt inducie belli in dece annos iusiurādū p̄ sua sacra ambe date ptes p̄stiterē. Despero Seruie q̄ bello
 amiserat reddita. Molestā ea res Juliano cardinali fuit cui p̄sequenda victoria videbat. Eugenio q̄z roma-
 no pontifici nihil molestius nunciari potuit. cui⁹ menti nulla maior cura insedit q̄z xpiane fidei p̄pagande.
 Scripsit igif̄ cardinali nullum valere fed⁹ quod se inconsulto cum hostib⁹ religionis p̄cussum esset. Vladis-
 lao regi polonie. qui eo tempore hungariā occupabat vti p̄uēta dissolueret imperauit. iuramenta remisit
 nouū instaurari bellū tum p̄cibus tū minis extorsit. Ex xpianis principib⁹ auxilia petijs preter Philippus
 tñ Burgundie ducē neminem xpiane religionis zelus cōmouit. hic solus classē instruxit que vsq; in belle-
 spōtum p̄fecta turchis ex asia transitum p̄hibere in europam conata est. Franciscus cardinalis venetiarum
 Eugenij nepos cū plerisq; t̄remib⁹ eo missus classi p̄fuit. Vladislao qui alienum regnū inuasisset e re sua
 visum est sollicitudinem belli provincialib⁹ nō deesse. Accersitis igif̄ ex polonia t̄ bohemia ceterisq; vic-
 nis gētib⁹ auxilijs coactis ex hūgaria copijs turchoz agros inuadere statuit Jobāni huniadi castroz cura
 cōmissa q̄dragita circiter eq̄tū milia fuisse tradūt. pleriq; dimidio minorē numerū prodidere. Reguli hūga-
 rie pōtificesq; q̄ plurimi interfuere. Julian⁹ sc̄i angeli cardinalis milites cruce signatos nō paucos secū du-

xit iter p valachiam receptū. Deinde transito danubio in mysiā ventū vt p plana z cāpestria loca in roma
niā transirent. Amurates hostiū cognito aduentu cū grecis z turchis in europa manentibus nō satis con
fideret exercitum ex asianis militibus compauit sed angebat animū traſſiendi freti non mediocris cura. q̄
classē aplicam obtinere pelagus nō ignorabat anxio vt aiunt z multa volenti animo. Senuēses quidā
curas ademere qui suis nauibus accepta pecunia transportare copias pmiserunt. Locus est vbi nō ampli
us q̄ stadia quinque latitudo freti continet inter p̄pontidem z euriū pelagus. tm̄ est spaciū quod europas
asiamq̄ disternat. Bosphoz Traciū dixere maiores a bizancio. xl. ferme stadijs distante. Hic amuratis
exercitus transuectus est aureo nummo vectoribus p capita tradito. que si vera est fama centū milia fuisse
ferunt. Iaz xpiani locum attigerant cui varua est nomē. quoniā aduentare innumerabiles hostium copias
nunciatū est. Cedēdū vlatislao cardinaliq̄ videbat. z ne circūueniri ab hoste possent munitū montanumq̄
locū petendū. at huniades aduersari ac resistere turchoz se nosse vires dicere famam semp̄ vero maiorem
esse. Quod si turchi omnes adsint hungaris tm̄ impares fore illos aurea z discolori veste. hungaros ferro
atq̄ ere fulgere. xpianū agmen z stare paratum et sequi. nec turba nec sarcinis p̄graue intentū quo dux nō
modo signet sed z innuat. Contra si turchoz mores inspiciant feminas magis existimare debere q̄ viros
Si fugiat exercitus xpianus quem rex hungarie ducit in quo legatus aplicus adest. in quo tot nobilissi
mi p̄ceres militant nunq̄ deinceps hungaris contra turchos futurū animū vicit Huniades sententiā ex
pectati hostes postera die visi maioris exercitus speciem p̄buere q̄ fama ip̄a vulgauerat siue q̄ metuenti
bus omnia vero maiora vident. siue q̄ amurates in cogendo milite vulgate opinionē haud quaq̄ defue
rat. Territus huniades eo conspectu tū primū periculi magnitudinē animo voluens de fuga regem admo
nuit. ille serū consiliū arguens p̄niciosam magis fugam q̄ pugnam dixit. Commisso p̄lio sperari victoriā
posse. sepe minorib⁹ exercitibus cessisse maiores. nec tam multitudinem bellatorum q̄ audaciā z ordines
p̄stare victoriā. deū quoq̄ respicere meliorē causam p̄stantiorēq̄ se paucis si modo audeant exhibere.
Fugiētes victoriā hosti tradere ferrendaq̄ terga z multam suoz cedē. Magnifica quoq̄ verba iohannis p̄
die dicta plenus irarū exprobrauit. Iussisq̄ omnibus arma capescere p̄liū expectauit. Amurates in p̄rio
colle confederat. ex quo suos pariter atq̄ hostes expectare potuit. dato belli signo. xv. milia equitū qui pu
gnam puocarent facto globo in christianos impetum fecere singulis albe vestes super loricas suere. que
vento agitate instar alarum p̄ se ferebant. totidem viridibus induti sagulis. sequebant aurea equoz fre
na multoz visa z mult⁹ galeaz argenti atq̄ gemmaz nitor. ip̄as quoq̄ gladioz vaginas p̄grandes vni
ones ornabant. nō detrectauere xpiani certamen. itum est verocib⁹ in pugnam animis. supior acies nostra
turchos in fugam vertit. q̄ plurimis primo impetu p̄stratis. p̄culit ea res magno metu amiratem nihil ta
le ferentem fugissetq̄ p̄tinus p̄dito exercitu nisi circūstantes satrape comprehenso eius equi freno ignauas
eius increpassent fugientiq̄ cominati sunt necem. p̄stitit ergo inuitus iussisq̄ fortissimis arma sumere pre
lium instaurauit. pugnatum est summa contentione pluribus nūc xpianis nunc turchis p̄p̄inquitorem vi
ctoria sese prebentem. cadebant hinc atq̄ inde q̄ plurimi. plures ex turchis quoz corpa paz tecta facile sa
gitte ensesq̄ penetra bant. Postremo quom nou⁹ in horas hostis incederet z saucioz loca integri occupa
rent non tam virtute q̄ numero supati hungari paulatim referre pedem cepere tum vlatislau cum globo
suorum quos erga se non minus fortes q̄ fides habuit ex polonia vt hostes ex acie victores diuertere. cri
stianisq̄ animū redderet in tumultū quem tenere ab amurate dixim⁹ circūiectosq̄ vndiq̄ curru impetū fe
cit. ibi noua pugna cōmissa nouus iniect⁹ amurati pauoz trepidatū totis castr⁹ nec iā consistendi animus
aderat. quod si huniadi par anim⁹ ac regi fuisset z arridenti fortune dedisset manus haud dubium quin ea
dies z amurati vitam z posteris eius imperium grecie abstulisset. verū ip̄e vt primū cedere xpiana signa cō
sperit quom decem milibus hungaris ac valachis ex acie se subtraxit atq̄ insalutato rege nutante adhuc
victoria fugam arripuit. fortasse rei militaris perito nulla impugna salus visa z saluare aliquos q̄ perire
omnes maluit. Poloni acceptā eo p̄lio cladem huniadis vecordie atq̄ ignaue tradiderunt. ip̄e sua cōsilia
sp̄reta conquestus est. Vladislaus sue sorti dimissus dū fortiter circa munita hostium pugnat equo deie
ctus obruncatus est. caput eius hasta infixum p̄ greciam atq̄ asiam in signum victorie populis ostentatū.
Poloni ad vnum celi omnes direpta castra z qui munitiones curantuebant necati. Ep̄i z p̄ceres hunga
rie qui aderant eadem calamitate oppressi. Julianus cardinalis dū fugit amisso prelio quoniā iam hostes
euasisset hungaroz p̄fidiam euadere nō potuit potū equo dantem stagnū forte repertus latrunculi quidaz
nouere z arbitrati pecuniam apud eū esse deiecto equo necauerunt z ablati vestimentis nudū cadauer fe
ris z volucris dimisere. Hic exit⁹ eius viri fuit magni z admirabilis in quo nescias doctrina maior an
eloquētia fuerit grata hominis p̄sentia. blandi mores. vitam omni etate nitida. religionis zelus. qui om
nia p̄ xpo z mortem ip̄am ferre suaserit. Huniadem vt ante diximus fugientem dispotus seruire cepit. Po
loni regem suū hoc pacto bello pluribus annis viuere crediderunt captum nō interfectū arbitrati cardina
li venetiaz eius culpa cladis magna in parte imputata est. dui neq̄ fretū vti par fuerat custodiuit neq̄ trā
uectos hostes xpianis ducibus quod secundū fuerat eius officium nunciavit. de numero cesoz minime cō
stat illud exploratū est longe plures ex turchoz acie cecidisse. Ceterū p̄ numero copiaz longe mai⁹ damnū
christianis illatum. Victor amurates neq̄ fugientes hostes insecutus est. neq̄ gloriabund⁹ inter suos ma
gnifica verba iactauit. neq̄ vt ante assueuerat hilarem vultum ostendit. Interrogatus quid nam tristior es
set z cur non victis hostibus exultaret. Mollem inquit hoc modo sepius vincere. iubensq̄ vasa colligi. co
pias que superfuerāt domū remisit. ip̄e adrianolū reuersus deo suo q̄ p̄ victoria fecerat vota p̄soluit. Ex

inde voluens animo regno curas vere felicitatis exptes esse. incōstantiā q̄z fortune veritus que nulli ppe-
tuo bona est. Accersitis prouinciarū maioribus Moamethem ex liberis suis natu maiorem pro se regē cō-
stituit. ipse priuatam diligēs vitam in asiam profectus cū paucis ocij sui comitibus religioni cuidam soli-
tarie sese addixit. Calibassa inter satrapas turchoꝝ opib⁹ ⁊ auctoritate maior maomethi qui nōdū p etatē
aptus esset imperio. gubernator datus. reliqui regis filij ne quas regno turbas excitaret more gentis ne-
cati sunt. felicius apud turchos priuatis q̄z regibus liberi nascunt. Effluxit deinde nō parnū tempus in q̄
hungari turchos nec turchi hungaros armis lacefcere p̄sumpserunt. Sua quēq; calamitas domi attonitu
tenuit. Cruentissima varuensis pugna vires vtriusq; partis eliserat. nec turchis neq; hungaris rex bello
idoneus erat. Hos huniades. illos calibassa alieno noie gebernauit ferocior huniades reiꝝ militaris piti-
oz ignominiam varue acceptā obliuisci nō poterat ⁊ abolere infamiam. refartire damna quonā pacto vale-
ret dies noctesq; meditabaf spem benēgerende rei turchoꝝ quies p̄buit qui iā pridem nullū belli appa-
rum ostenderant vires illis atq; animos defuisse ratus tempus idoneū existimauit. in quo pristinam recu-
cupare gloriā posset turchosq; pessundaret. quibus si adfuit exercitus impatozem tñ p istis p̄sus defutu-
rū arbitrabaf. nec magis existimandū exercitum sine duce q̄z ducem exercitu carentem. Coactis itaq; repē-
te copijs ex hungaria accersitis bohemoꝝ auxilijs mercenariōꝝ q̄z militū nō parua manu coacta ducere i
turchos statuit quos prius aggredi ac cōficere credidit q̄z mouisse ex hungaria nūciaref. Eam rebus gerē-
dis solerciam ac celeritatem adhibuit. Consiliū eius Georgius despotus seruiē vt ante diximus turchorū
ducibus patefecit. Magnū genti periculū imminens maius ostendit. pculsi eo nuncio turchi quid agerent
non satis intelligebant. Amurates iam senior religioni addictus regni curas abiecerat. Moamethes etate
minor tantam belli molem ferre posse nō credebaf. Calibasse defutura obedientiam putabant qua nihil ē
in bello magis necessariū. Trepidare igif ac estuare modo huc modo illuc mētem puertere nullū consilium
satis placere. herentibus in deliberatione nunc satrapis nihil tandem salubrius visum q̄z reuocare ab ocio
amurate. neq; em veterani militaturi sub alio credebaf nec fortunā belli sub alio tēptādā arbitrabaf q̄z sub
eo qui vincere consueffet. Calibassa eius sententie auctor fuit. in qua re maomethis animū vehemēter of-
fendit cupientis in ea expeditione sese virū ostendere. verentisq; ne imperiū amitteret si pater iterū regnū
assumeret vt sunt hominū mutabiles voluntates. Missi ergo legati amuratem reuocauere. qui p̄pato mor
exercitu in hostem p̄fectus nō aliter q̄z si ad p̄dam pgerent alacres milites duxit. Jam huniades cū copijs
sophiam transierat. p̄stratisq; qui occurrerant locoꝝ p̄fectis hostiles agros late populatus loco qui basilica
vocatur castra posuerat. quom aduentare amuratis copie nūcianf nō expectauit huniades puocari prior
ip̄e pugnam inijt. commissio p̄elio anceps diu certamen mansit. qua parte pugnavit Huniades fusi ho-
stes terga dedere nec parua strages edita. pari modo ⁊ amurates in cornu suo victor hungaros fudit. Po-
stremo quoniā victor victorem incurreret nō tulerunt xp̄iani turchoꝝ impetum qui q̄zq; virtute prestarent
numero tñ supati nō tam victi q̄z fessi compulsi sunt cedere. Huniades postq; suos neq; minis neq; p̄cibus
sistere potest cū paucis ex bello pfugit. Multi hungarie proceres ⁊ nonnulli ecclesiarū ep̄i in eo p̄lio cecide-
re. Gregorius miles ad internitionē cesus. nec tñ pauciores ex turchis interiere. Emptam multo sanguine
victoriam amurates domum redijt nec diu postea relicto moamethi regno quemadmodum prius destina-
uerat mortem obiit. Corpus eius more maiorū in Brusa sepultum. Ea est bithinie ciuitas ⁊ asiatici regni
caput. Paulo anteq; obiisset amurates duxerat vxorem filiam Scanderbeck noblis in penderachia satra-
pis ex qua natum filium nomine Chialpinū sextum agentem mensē calibasse moriens cōmendauit. ille
moamethis gratiam initurus ⁊ matrem ⁊ puerū ei pdidit. Moamethes accersitis. xxx. vt aiunt matronis
que puez recognoscerent postq; certam amuratis sobolem esse constitit strangulatum matri filius reddidit
funusq; regio more fraternū duxit. Auspicia regni paricidio consecrans. Sunt qui calibassam alienū pue-
rum chialapini noie supposuisse ferunt illumq; p filio amuratis necatum. chialapinū vō ad constantinopo-
lim clam educatum. post capturam vō vrbis inde subtractum ac venetias ductum. ⁊ hunc esse quem Ca-
lixus pōtifex maximus pro fratre moamethis in palatio custodire iubet nos veri periculum ad grecos re-
mittimus q̄zuis multa in hisce rebus figmenta interuenire non ignoramus ⁊ sepe tonsoris filios regio de-
fungi honore viderimus. Moamethes igif defūcto amurate gubernacula regni ex voto adeptus instituta
maiorū pro ingenio correxit. leges ip̄e suas domi forisq; tulit erarium locupletauit. nona vectigalia excogi-
tauit. copias auxit. in proceres ⁊ aulicos seuire p̄tumelariue cepit. Hic est ille moamethes qui constanti-
nopolitanis vt supra innuimus bellum intulit. de quo nunc referre que accepimus haud alienum fuit.

De expugnatione Constantinopolis

Uoluerat ita pridem animo maomethes quo nã modo Constantinopolim sibi subigere posset neq; ad suam
 gloriam pertinere arbitrabatur urbem in medio turchorum sitam esse que suo imperio non pareret. tantoq;
 maius inde nomini suo decus accedere si eam urbem expugnaret quanto pro genitores sui idem conati turpiter
 accepti destitissent. Cum paucis igitur participato consilio castellum iuxta latus ad hostium bosphori paulo ab
 urbe remotius aliud dissimulans incredibili celeritate extruxit ac munit. bellum deinde urbi non modo in-
 duxit sed contra inita federa contra iusiurandum intulit simul et gerere cepit. Senserant eius animam greci dis-
 fidentesq; suis viribus ad latinorum opes confugerant lacrimis ac fletibus auxilia expetentes. Surde procho
 pudor nostrorum principum aures fuere. ceci oculi. qui cadente greca ruituram christiane religionis partem non
 viderunt quis privatis queq; aut odijs aut comoditatibus occupatum salutem publicam neglexisse magis
 crediderim. Maomethes interea coactis undiq; copijs mirabili apparatu formidando impetu terra mariq;
 regiam urbem aggressus cuniculis ac latentibus fossis altissimis actis aggere late edito ponte qua peram
 oppidum versus mare muros alluit urbis longitudinis ad duo milia passuum raptim extracto. turribus li-
 gneis eousq; erecti ut muros (quis altissimos) excederent. machinamentorum tormentorumq; multiplici adhi-
 bito genere. oppugnata est urbs defensaq; summis utrimq; viribus. non paucis diebus ad extremum vo-
 ce premonis totis castris inelamatum est. Quarto kalendas maij milites omnes ieiunium sanctificent sequenti die in
 armis assint urbem extremis viribus oppugnari. triduo civitatem militum direptioni futuram. Constituta die
 ieiunium ad noctem usq; servatum. exinde lucentibus stellis invitationes piumia passim habita et quisq; ami-
 cum prope notum habuit cum eo hilaris epulatus est. atq; ubi satis est bibitum tamq; se deinceps nunq; visuri esse
 amplexati exosculatiq; simul ultimum vale dixerunt. In urbe autem sacerdotes sacras ferentes ymagines seque

te populo urbē lustrare: auxiliū de celo petere. affligere corpora ieiunijs atq; orōibus vniuersi ciues intendere. Subsecuta nocte ad sua quisq; loca defendēda rediere. erāt muri vrbis et altitudine et crassitudine toto orbe celebres sed ob vetustatē et grecorū incuriā p̄nis ac ppugnaculis nudi. antemuralia vero oportune cōmunita. in his greci salutē posuere. armati milites inter muros et anmuralia pugna sustinere decreuerunt. Triangularē pene vrbis formā fuisse tradūt. duas ptes alluit mare. nec muri desunt ad pulsandos nauales impetus idonei. qđ reliquū ē ad terrā vergēs post alta menia et anmuralia q̄ annotauim⁹ ingenti claudif fossa. Ceptū ē plū paululū an lucē cū miles turch⁹ piculū q̄ more patientior esset ac vulnera et sanguinem p̄daz dulcedie pensaret pugnātū est in tenebr̄ maiore turchorū p̄nicie in q̄s tela supna librabant. Et postq̄ dies illuxit dato signo vndiq; nō solū cōst. ininopolis s̄ etiā ip̄a q̄s pera ne qđ auxiliū grecis p̄staret. oppugnari cepta est sua cuiq; legioni muroz p̄s ac portaz attributa vt discretus labor fortes atq; ignauos distingueret et ip̄a cōtentione decoris militū virt⁹ magis ac magis accēderet. Pari mō et nauales socij attributas partes inuadere iussit. Admouent vrbī lignee turres. conectāt milites dolabras falces scalasq;. Et iā elatis sup capita scutis densa testudine succedūt. Greci saxoz pōdera. puoluūt disiectā fluitatēq; testudine lanceis contisq; p̄scrutant donec soluta cōpage scutoz exangues lacerosq; p̄sternūt. fit strages et iā turchi deficientib⁹ animis lāguidi⁹ pugnāt. s̄ adest maomethes fortissimū quēq; noiatim vocitās vtq; in plū redeant adhortat. hos p̄m̄s allicit. illos minis deterret. instaurauit ex integro certamen. turchi rursus s̄ruere murū portazq; quater innixi humeris et sup iteratā testudinē scādentes p̄bensare hostiū tela brachē atq; nitunt. itez integri cū saucijs. semianimes cū expirantib⁹ euoluūt. cernit varia pereūtū forma et plūrima mortis imago. Iohānes iustinian⁹ apud Venūā ligitū metropoli nobili loco natus qui superioribus dieb⁹ sol⁹ vrbē defendisse videbat in hoc certamie vulneratus vbi fluitare sanguinē suū aiaduertit ne ceteros deterreret querēs medicū clā sese pugne subtraxit. s̄ impator vt abesse Iustinianū cognouit quo ierit p̄cōtat inuentūq; rogat ne pugna deserat. ille nibilo magis flexus apire portā iubet qua curatur⁹ vuln⁹ vrbem redeat. Erāt aut obserate vrbis ianue quib⁹ ad antemuralia patebat iter ne qua fugiendi facultas militi esset ac p̄pterea hosti fortius resisteret. fit interea remissior defensio. qđ turchi aduertetes acri⁹ incumbunt. Et qm̄ p̄s muri iā tormentis eneis disiecta fossam magna expte oppleuerat p̄ ruinas ip̄as scādentes antemurale cōscendūt grecosq; loco deturbāt. porta que iohāni patuerat oibus apta fugā p̄fusiorē reddit. Tūc impator nō vt regē decuit pugnādo s̄ fugiēs in ip̄is porte angustijs quoniā cecidisset oppressus calcatusq; obiit. in tāta multitudine pugnatoz duo tm̄ reperi sunt qui se viros ostēderūt alter grecus alter dalmata Theophil⁹ Paleologus et iohānes sclauus. qui fugere turpe putātes quom diu turchorū impetū sustinissent multosq; obrucassent. deniq; nō tazvicti q̄ vincendo fatigati inter cadauera hostiū occubere. Iustinianus i perā quom dinertisset inde chiū nauigauit ibiq; seu vulnere seu molestia morbū incidēs inglori⁹ vitā finiuit. felix si in ip̄is Bizantijs menibus aiām exalasset in ingressu porte. d. ccc. circiter milites ex latinis grecisq; periere. parti vulneribus ex tergo cōfossi parti cōcursione opp̄ssi. et iā hostis superiorē murū tenebat saxaq; in ciues deuoluēs ingrediētibus suis auxiliū erat. Tū subito capta vrbē cesis oibus qui resistere ausi sunt in rapinas itur. Erat victorum infinitus numerus in libidinem ac seuitiam corruptior. Nō dignitas nō etas nō sexus quēq; p̄tegebat. Stupra cedibus cedes stupris miscebāt. senes exacta etate feminas viles ad p̄dam in ludibriū trahēbat vbi adulta virgo aut quis forma cōspicius incidisset i manus rapientū diuulsus ip̄os postremo direptores in mutuā p̄nicie agebat. dū pecuniā vel graua tēplozū dona sibi quisq; traherēt maiore alioz vi trucebat. Cūq; in exercitu maxio et dissono ex ciuib⁹ socijs atq; exteri⁹ p̄lato diuerse linguevarij mores atq; cupidines essent et aliud cuiq; fas nihil illicitū toto triduo. In cōstantinopoli fuit tēplū Sophie iustiniani cesaris opus toto orbe famosum et cui cōpari alterū nequeat nudatū sacru suppellectile ad oēs spurcias patuit. Ossa martiz que fuerant illa in vrbē p̄ciosissima canibus obiecta et subus. Sanctoz imagines aut luto sedate aut ferro delete. altaria diruta. in tēplis ip̄is aut lupanaria meretricū facta aut equoz stabula. coacti sunt serui verberibus ac tormētis dñoz abdita scrutari ac eruere. inuēti nō pauci thesauri quos in ip̄o belli principio infelices suffoderūt ciues. quibus si p̄ defensione vrbis vsi fuissent suā fortasse vitā et patrie libertatē seruassent. s̄ auaro in aurū nulla ptās. captiui oēs in castra deducti. Pudet dicere xp̄ianoz dedecus. dicā tm̄ et posteritati tradere nō verebor qm̄ psuasum mihi est futurū aliqñ et fortasse anteq; moriar qui tātā saluatori n̄ro illatā ignominia vlciscant. Simulacrū crucifixi quē colimus et vez deū esse fatemur tubis ac tympanis p̄cūtib⁹ raptim ex vrbē hostes ad tētoria deserūt sputo lutoq; sedāt et ad nostre religionis irrisionē itez cruci affigūt. Exin pileo quē sarculū vocant capiti eius impolito coronavndiq; facta. hic est inquit xp̄ianoz deus. Tū lapides lutoq; tactates miris debonestāt modis. s̄ nihil obsunt bec deo nostro celū tenēt. nec maiestātē ei⁹ quoq; mō imminuere possunt cuius ea gloria ea sublimitas ē. ea b̄titudinis p̄fectio vt nec laudibus hūanis extolli nec humiliari vituperijs vllis possit. nos ista ledūt atq; cōfundūt p̄ ignauā atq; desidiā. dū veri dei cultū periri sinim⁹ et i hoc seculo bonū nomē et in altero sp̄e salutis amittim⁹. Post hec cōiuat⁹ maomethes quom forte plus solito adbibisset vt sāguinē mero adderet p̄cipes optimatesq; ciuitatē captos crudel⁹ et sanguinari⁹ carnifex fete misereq; iugulari iussit. Kiriluc⁹ q̄ apd ip̄atorē plurimū poterat ceso an̄ oculos maiori filio. altero ad illicitos vsus reseruato securi pcussus est. Duo alij eius filij occiderāt in bello. Isidorus cardinalis in eo tumultu captus quom veste mutata nō fuisset cognitus. ccc. asperis sese redemit. Ad genus pecunie ē admodum leuis. Multi et veneti et ianenses et latinoz. alij gladio celi sunt. quidā multo redēpti auro. Insignis hic annus fuit expugnatione cōstantinopolitana tā xp̄iano populo sedus ac lugubris q̄ turchorū genti faustus letusq;. qui ab ortu saluatoris xp̄i secundus et q̄nquagesimus supra millesimū q̄drigesimūq; cucurrerit annū. Pereses vetus colonia genuēsū qui et galathe nūcupāt cognita bizantiōz clade priusq; rogarent maomethes

omethi deditiōne fecere. muri vrbis diruti. multoz bona ptra fed^o direpta. femie pueriqz ludibrio habiti
 Calibasse qui ad eū diē nō sine maomethis displicentia vixerat tāqz constantino impatori turchoz consilia
 pdidisset per miseros cruciat^o vita erepta ingētes q̄s cumul au erat opes exitio ei fuisse tradūtur. z quod
 amurates dimisso imperio ex priuaca vita reuocauit ad regnū. Auct^o ei^o pecunia maomethes tāto rez suc
 cessu tumens in hūgaros expeditionem parare cepit. q̄ per triennū circiter instructa accersitis ex oī regno
 pcerib^o penetratis tracie motib^o cū maximis atz infestissimis copijs ad saū vsqz flumen puenit. c.l. milia
 hoīm in ei^o exercitu fuisse tradunt pleriqz terciā ptē huic numero subtraxere. Calist^o terci^o q̄ p idē tps ro
 manā cathedrā sortit^o erat iohāne cardiale sancti angeli cui^o supra meminim^o p̄stāte vtute viz q̄ germanos
 in arma p̄sciret turchorūqz p̄pesceret impetū ad eas ptes legatū misit. Is p̄missa pctoz indulgētia cūctis
 q̄ turchos militare vellet adiuuāte iohāne capistrano q̄ p idē tps hūgaris euāgelizabat. cruce signatorū
 haud puū p̄gregauit exercitū. nō diuitū ac nobiliū s̄ inopis atz incōpositi vulgi. Surdēt opulētum aures
 euāgelio nec diuin^o sermo principib^o audit^o ē. cōtenti p̄nti rez statu potētes futurū xp̄i regnū nō nisi mo
 rientes inq̄rūt. credula paup̄tas facile p̄dicatorib^o obedit. supra. xl. milia signū crucis acceperē tecta magi
 fide qz ferro acies. Huniades qz nō puas copias in armis habuit. appropiquabat spe plen^o z incredibili
 supbia tumēs maomethes nec iā sibi vel mōtes vel flumia obstare putabat gliari inter suos hūgarā iā pe
 ne victā asserere. latinoz impatorē i p̄p̄quo eē dicere. Beletō grecoz impio latinoz istare finē turchis oīa
 paritura. spolia ingētia p̄mittere. germaniā atz italiā militū direptioni offerre. puia cūcta turchoz armis
 iactare. s̄ qz gliosus ei^o aduēt^o tā turpis atz infamis recessus fuit. albanī ad p̄fluētes danubij saūqz sitā p
 uā vrbē oppugnare adorsus obtinere nequaqz potuit. p̄fregit machinis priores muros. irrupe in vrbē ei^o
 acies. pugnatū ē inter diu noctuqz. nūc victi nūc victores visi sunt hostes. ad extremū vulnerat^o sub pupil
 la maomethes relictis impedimētis p noctē trepid^o aufugit. hui^o pugne seriē in historia bohēmica p̄phē
 dim^o. nō ē cur hoc loco lati^o insistam^o. Auctores victorie tres Iohānes habiti legat^o cardialis cui^o auspi
 cio res gesta ē. Huniades z capistran^o q̄ p̄lio interfuere. verum neqz capistran^o huniades neqz capistranij
 huniades mētione fecere in eis lris. q̄s de obtenta victoria siue ad romanū p̄tificē siue ad amicos scrip
 sere p̄ suū q̄sqz mīsteriū deū dedisse xp̄ianis victoriā affirmavit. Quarissima honoris hūana mēs facilius re
 gnū z opes qz gliam p̄tū. potuit capistran^o p̄tioni cōtēnere. voluptates calcare. libidinē subigere glias
 vō spernere nō potuit. Dicat forsitan aliquis non suū illi honorē cure fuisse s̄ dei qui p̄ paupes z inermes
 rē xp̄ianā saluare voluerit. credim^o huic assertioni q̄uis huniades mīsteriū se victorie nō auctore dixerit
 ferūt maomethē ab eo tpe nūqz postea eius cladis meminisse quin mentē barbāqz manu demulcēs qual
 sansqz caput ei diei maledixerit qua pugnā ad albā cōseruit. **De Adacedonia**

Proxima thracie ad occidentē et meridie iungit macedonia terrarū impio quōdā potita q̄ inter duo mā-
ria p̄tendit egeū et adriaticū. lat⁹ ei⁹ meridionale thessalie atq; magnesie terga p̄tegūt. p̄tē septentri-
onale peonia et passagonia excipit. et ip̄e regiones in macedonū postea iura cōcesserūt macedonie addite.
Epyrus q̄s macedoniā attingit et illirica terra. altera meridie. altera septentrionē excipiēs. in adriatico lit-
tore dirachiū vet⁹ ciuitas iacet ab cheroneso vbi sita ē nacta vocabulū epidan⁹ antea dicta. et a corcyreis
olim p̄bita. nec p̄cul infra terrā appollonia fuit optis instituta legib⁹. et augusti cesaris qui grecas ibi litte-
ras didicit studio memorabilis. In altero littore thessalonica est potēs quōdā ciuitas. Quā tū eplē pauli
ap̄li tū magni theodosij p̄ceps atq; implacabilis ira famosam reddidere. indignat⁹ em̄ ob cesos in ea iudi-
ces aliq̄n clementissim⁹ impator vniuersum vrbis populū trucidari mādauit. xi. milia viroz cesa tradunt⁹
Nō tulit Ambrosius mediolanensiu⁹ p̄tifer tā immane facin⁹ incorreptū. impatorē ab ingressu eccie p̄hi-
bitū subire penitentiā p̄pulsit. nec maxim⁹ p̄ceps pastoris subire iudiciū recusauit. Hinc lex p̄mulgatayt
lata p̄ morte bon⁹ sentētia añ dies triginta nō exequat. Hanc vrbē libere p̄ditionis fuisse plinius tradidit
Strabo cōditore ei⁹ philippū alexādri patrē affirmat. ambo eā attribuūt macedonie. Andronic⁹ emanue-
lis impatoris cōstātinopolitani fili⁹ hāc in p̄tē hereditatis accepit. Demū iohānis fratris sui odio qui pa-
tri successit in impio venetis tradidit. Venetis amurates (turchoz vt añ dixim⁹ impator) eripuit. Hic reli-
quā macedoniā vsq; ad mōtes peonie et quā modo albanā vocant impio suo subiecit. Adira rex mutatio
et fluxa hūani impij glia. hec ē macedonia q̄ duob⁹ inclita regibus vt philippo et alexādri. grecia traciaq;
subacta ip̄iū protedit in asiā. armeniā. hiberiā. albanā. capadociā. syriā. egyptū. thaurū. caucasum subiū-
gavit. hec in bactris. medijs. p̄fis dñata. toto oriente possessio. indies quoq; victrix et vestigio liberi patrī
atq; herculis signa circūtulit. Hec eadem nostra etate spurcissime turchoz genti subiecta tributuz pendere
et iugum ferre miserrimum cogitur.

De magnesia et thessalia

Magnesia q̄s et thessalia nro tpe turchoz arma inuaserūt. nobilissimi mōtes olimpi⁹. pieris. ossa. pyn/
dus. insup et othris. laphitaz q̄dā sedes turchoz impio parēt. penes q̄s q̄nq; et lxx. vrbes fuisse oli-
plini⁹ affirmat. Totū penē turchi possidēt. Inter flumia thessalia clarissimū iusteagoniphos. hic fluius
oriz inter ossam et olimpiū nemorosa p̄ualle defluēs. l. ferme stadia p̄currit dimidio ei⁹ spacij nauigabilis. i
eo cursu tempe vocant. q̄nq; milia passuū longitudine vltra visus hoīs se dextra leuacq; leuiter p̄nexis attol-
lentibus ingis intus sua luce viridant. hac labif peneus viridi calculo. circa ripas gramie amen⁹ canoz⁹
auū cōcentu. arripit amnē orchon nec recipit. s̄ olei mō supnatantē vt dictū ē ab homero breui spacio por-
tatū abdicat. penales aquas dirasq; guttas genitas argenteis suis miscere recusans. hec plini⁹ de peneo.
Tot xp̄ianis bona turchoz arma eripuerē. quis n̄as magis desidiā incusauerim. In thessalia regē fuisse
tradūt noīe grecū a q̄ grecia dicta sit. Helenū q̄s in eodē loco regnasse a quo helena nūcupata ē. Homerus
tribus noībus thessalos appellauit. mirmidonas. helenas. et acheos. Hic sunt philaz angustie. persarum
cede insignes. q̄ licet oli p̄laz impetū tenuere turchoz tñ armis claudere transitū minime potuerē.

De Boecia

Ost thessalia Boecia succedit ab ortu in occasus porrecta euboicū mare criseūq; sinū p̄tigēs thebarz
claritate apud oēs ferme historicos noīata. Hic musis natale in eliconis nemore. hic saltus cytharō
et bysmenus amnis et fontes dirce arethusa et agāppe. q̄ patria quōdā liberi p̄ris atq; herculis fuit q̄ fortes
produxi epaminūdā nō cedens athenis claritate. ciuitas ea n̄ra etate exiguū castellū thebarz et a turcbis
proximis annis cum reliqua Boecia occupatum.

De bellis grecia

Sequit bellis q̄ a n̄ris appellata grecia. Acten. i. littus p̄isci vocauerē. mutato deinde noīe acticā dixē
re. Homerus cūctos acticā incolentes appellauit atheniēses cū nōdū edificata foret megra. Proten-
dit aut actica ex boecia vsq; in histmū corinthiacū p̄te sui q̄ appellat megaris. Circa histmū vō colūna fu-
it in qua hic inerat titulus in p̄te peloponesum spectante. Hec peloponesus at non ionia. in p̄te vō megara
intuente. hec nō peloponesus s̄ ionia. Idē em̄ actici et iones fuere. Qui cū de finibus cū peloponesiatis
sepissime disceptassent hāc tādē cōmuni cōsensu colūnā erigi obtinuerūt. Acticā q̄uis saxosaz et sterilē. ple-
riq; tñ mirificis laudibus extulerūt. deorumq; domiciliū esse dixerūt. loca ip̄a possidentū et parētū herōū.
In hac ciuitas atheniensis quōdā nobilissima fuit nullius indigna p̄conij tāta eius supfluit claritas. Ea-
dem nostro tpe p̄ui oppidi specie gerit. In eo tñ saxo quo vetustū Adinerue templū fuit. arx est p̄ omnē gre-
ciam nominata. tū opis magnitudine. tū difficultate oppugnationis. hanc florentinus quidam maome-
tho tradidit. Cum imploratis latinoz auxilijs nullius opem inueniret rura ei ob eam rem tradita inquis-
itum ignobile ducat.

De Peloponesso

Peloponessus actice iungit totius grecie arx quōdā dicta. nā p̄ter inhabitatiū in ea gētū nobilitatem
atq; potētā ip̄e locoꝝ situs p̄cipatū designat atq; impium. multi sinus insunt et promotoria multa. insi-
gues etiā et p̄magni cheronessi. ip̄a locoꝝ varietate iocūdi. formā eius platani folio similimā dixere. longi-
tudine et latitudine ferme parē. Ab occasu in ortū stadioz mille. cccc. perimetros siue ambitus omīssis fini-
bus vt polibio placet stadia quatuor milia continet. Arthemidorus aut supaddit. cccc. cui et plinius con-
sentire videt ysidoz auctore secutus. Idē duo maria terrā ambire dicit ionū et egeū. Angustie vñ proce-
dit istmos appellat. q̄nq; milia passuū latitudis continētes. Has angustias p̄fodere demetrius rex. dicta-
toz. cesar gaius p̄ceps. domicius nero infausto (vt oīm exitu patuit) incepto tētauerūt. Hic corinthus no-
bilis colonia fuit. Greci p̄cipites postq; turchoz potētā in europā penetrauit ex mari ad mare producto p̄
angustias muro peloponesum a reliqua grecia distinxerūt. murū examiliū appellauerē. Hāc prouinciā
hodie mozeā latini vocāt. in ea achata continetur. messania. laconia. argos et archadia. q̄ mediū parinsu-
le obtinet. Amurates expugnata thessalonica. subacta boecia. et actica p̄ter athenas ad examiliū vsq; pro-

fectus pteritis grecis diruit murū. tributūq; annuū (cedētib; se peloponēsis) imperavit. At cū hūgarī instāte iuliano cardinali. S. angeli aduers⁹ truchos arma sumpsissent. confectisq; nonnullis feliciter plijs amplius instarent⁹ gerētq; hostes Constatinus qui postea apd̄ constantinopolim imperavit ibiq; necatus est vt añ diximus. Huius prouincie dispotus animo auctus ⁊ negare turchis tributū ⁊ examiliū instaurare non dubitauit. ob quā rē magna deinde pecunia mulctatus ē ⁊ examiliū denuo destructū cū victor amurates apd̄ varuā hūgaros deleuisset delicta cōstātinopoli albani q̄ cū plures peloponessum incolebāt sumptis armis demetriū ⁊ thomā cōstātinī frēs regno deicere annexi sunt. nobile quedā greculū ad regni fastigiū assumētes vtracq; ps auxiliū maomethis implozauit. Illi nobilior ps visa iustior auxilia aduersus alnos demetrio fratriq; tradita. albā subacti priorib⁹ dñis paruere maomethi. xv. miliū aureoz tributū pensum. Thomas quīs hereditario iure impatorē se dicere posset cui⁹ maiores lōga serie grecoz nemini imparauere. metu tñ maomethi eo titulo abstinuit. Cū calix⁹ pon. max. xpianos p̄icipes in⁹ sui p̄tificat⁹ in itio aduers⁹ turchos inuitaret existimauit thomas turchoz impiū pculdubio ruituz maomethiq; tributū negauit. Cū vero nō tā magnifica facta q̄ verba esse aiaduertit p̄soluto tributo ⁊ adiectis donis maomethi recōciliatus ē. Nūc vero si vera ē fama q̄ p̄ hos dies allata ē violatē fidei maiorē subire penā cōpulsus maomethi p̄sus subiect⁹ ē. peloponessus tota turchoz impio adiecta.

Alchaia

Egredienti Peloponessum per angustias istmi ad reliquam Græciā Strabo ⁊ Plinius occurrē acutā tradunt. Ptolomeus Achaiaz eius fines hoc modo describit. ab occasu Epyrum. a septentrione ma/ cedoniam ⁊ partem egei pelagi collocat. ad orientem eiusdem maris terminos ponit vsq; ad summum pro montorium. ad meridiem adriaticū pelagus iuxta littus qd̄ acheol⁹ annis irrupit in corinthico sinu. Qd̄

si ita est actica. boetia. phocidē. thessalia. magnesia. etholia z acarnania achata ipsa cōplectif. Idē tñ ptho-
lomeo alio loco mediterraneas peloponessis ciuitates enumerās elicē. burā. belenā. phereciā in achata eē di-
cit. z p̄ria eē achata intra peloponessis affirmat. nobis q̄ p̄ nri opis instituto res peloponessicas z acti-
cas breuiter absoluim⁹ z ad occidentē festinam⁹. Acarnania prior occurrit inter epirū boetiāq; protensam
cui etholia vel cōiuncta vel p̄mixta esse videt. hec hodie ducat⁹ appellat. Johannes vintimili⁹ natiōe sicu-
lus filiā suā dispoito acarnanie in matrimoniū dedit. Exinde vexantib⁹ acarnaniā turchis ac genex obside
tibus cū paruo eq̄tatu mare traiecit. obsessores inuasit. stragēq; memoratu dignā edidit. nam parua manu
ingentes fugauit copias salutemq; genero pepit. q̄ tñ pauloposteā p̄ insidias capt⁹ a turchis regnū amisit.
epirū tñ eius adhuc nomie teneri ferūt.

De Epiro

Que nūc albania dicit̄ olī macedonie porcio fuit ad occidentē versa in q̄ dirathiū z appoloniā fuisse p̄-
didimus nō incelebres p̄isco seculo ciuitates. Sermo gēti neq; grecis neq; illiricis not⁹. Credim⁹
hoc gen⁹ hoim ex albania quodā venisse q̄ vicina colchidi in asiatica scythia memorat̄ vt sepe barbaraz in-
undatio nationū grecie atz italie puicias occupauit. In hac terra potēs camusa fuit q̄ xpianus p̄ntib⁹ ort⁹
paz tenax catholice fide ad maomethis isaniā declinauit. Sz q̄leuiter xp̄m deseruit tāfacile maomethis sa-
cra cōtempnit. redijt em̄ ad paternā legē. z quīs vtrāq; religionē p̄tempserit neutri fid⁹ xpian⁹ tñ mori q̄
turch⁹ maluit. Paulo post cōstantinopolitanaz cladē morbo extinct⁹ Georgi⁹ scāderbech⁹ ei⁹ hereditatē
accepit nobili loco nat⁹ q̄ etatē pene omnē in armis p̄ xp̄i noie pugnando p̄sumpsit. mltas z magnas tur-
choz turmas bello vicit z deleuit. solusq; quodammo regionē illam in euangelio xp̄i cōtinuit. Quis ho-
die hostili ferro petita magna ex pte deserta ferat. Rex alfonfus sepe milites in albaniaz misit z croyavrbē
in ptātez acceptam a turchis defendit. Nepos scāderbechi ex fratre cū turchoz parti fauēs insidias patruo
moliret̄ ab eo captus est z ad Alfonso missus in carcerē coniectus est. Calistus q̄ roman⁹ pontifex iauxi-
lia pecuniaria scāderbechio nō pauca misit. Helona in albania nō magna ciuitas est in portu maris sita q̄
breuissimus est in italia traiectus. hāc pazatetes primus ex turchis occupauit. rebellātem amurates recu-
perauit. nescio quod malū minat̄ ytalie.

De Albania

Que nūc albania dicit̄ olī macedonie porcio fuit ad occidentē versa in q̄ dirathiū z appoloniā fuisse p̄-
didimus nō incelebres p̄isco seculo ciuitates. Sermo gēti neq; grecis neq; illiricis not⁹. Credim⁹
hoc gen⁹ hoim ex albania quodā venisse q̄ vicina colchidi in asiatica scythia memorat̄ vt sepe barbaraz in-
undatio nationū grecie atz italie puicias occupauit. In hac terra potēs camusa fuit q̄ xpianus p̄ntib⁹ ort⁹
paz tenax catholice fide ad maomethis isaniā declinauit. Sz q̄leuiter xp̄m deseruit tāfacile maomethis sa-
cra cōtempnit. redijt em̄ ad paternā legē. z quīs vtrāq; religionē p̄tempserit neutri fid⁹ xpian⁹ tñ mori q̄
turch⁹ maluit. Paulo post cōstantinopolitanaz cladē morbo extinct⁹ Georgi⁹ scāderbech⁹ ei⁹ hereditatē
accepit nobili loco nat⁹ q̄ etatē pene omnē in armis p̄ xp̄i noie pugnando p̄sumpsit. mltas z magnas tur-
choz turmas bello vicit z deleuit. solusq; quodammo regionē illam in euangelio xp̄i cōtinuit. Quis ho-
die hostili ferro petita magna ex pte deserta ferat. Rex alfonfus sepe milites in albaniaz misit z croyavrbē
in ptātez acceptam a turchis defendit. Nepos scāderbechi ex fratre cū turchoz parti fauēs insidias patruo
moliret̄ ab eo captus est z ad Alfonso missus in carcerē coniectus est. Calistus q̄ roman⁹ pontifex iauxi-
lia pecuniaria scāderbechio nō pauca misit. Helona in albania nō magna ciuitas est in portu maris sita q̄
breuissimus est in italia traiectus. hāc pazatetes primus ex turchis occupauit. rebellātem amurates recu-
perauit. nescio quod malū minat̄ ytalie.

De illiria

Post albania illirice sequūt̄ gētes ad occidentē septentrionēq; versē. hoc gen⁹ hoim nostra etas sclā-
uos appellat. z alij bosnēses. alij dalmate. alij croaci histri carniciq; nūcupat̄. Bosnēses itroz ad pā-
noniā vergūt septētrioni expositi. reliq; adiacētes mari ad timauū vsq; fontes p̄tendunt. hinc ausoniū illic
pannoniam intuentes. Timauus aut̄ in intimū adriatici maris sinū excurrit. cuius fontem matrem appel-
lari maris Strabo p̄didit. In bosna rex gētis steffanus noie (sic em̄ reges suos appellare p̄sueuere) quīs
xp̄i religionem sectaretur. dñi tñ baptismi sacramento abstinuit. sed anno supioze vocato ad se Johāne car-
dinali sancti angeli cuius sepe meminimus ab eo baptismatis vnda p̄fusus z sacris nostris rite iniciatis
turchis q̄bus cū federe iunctus erat bellū indixit. nunc paululū nutare affirmatur. In hac regione q̄pluri-
mum heretici possunt. quos vocant manicheos pessimū genus hominū. qui duo principia rez p̄dunt al-
terū bonoz alterum maloz. nec primatū romane eccie tenent. nec xp̄m equalem cōsubstantialēq; patri es-
se fatentur. hoz cenobia in abditis z montiū conuallibus sita feruntur. in quibus egrotantes matrone ser-
uientes sanctis viris si euaserint ad certum tempus deo vouent. reddite sanitati permittentibus viris vota
perfoluunt. p̄miscue inter monachos p̄finito tpe viuentes. hanc labem nulla sedis apostolice decreta. nul-
la xpianoz arma delere potuerunt. Sinit ad nostrā exercitationē regnare hereticos de⁹.

De Dalmacia

In dalmacia raguscos magnis affectis cladibus Steffanus inter bosnenses et dalmatas ducatum possidens et manicheorum veneno infectus qui et si christianos per insidias captos sepe turcis vendiderit mittere tamen oratores romam et auxilia sedis apostolice petere non erubuit. et belli sumptus ex christianis petens quod gesserat in christianos nec defuere quod tam impijs verbis aures accomodaret.

De Croacia

In croacia australi mulier que nuptias comitis cum esset inferiore sanguine. mox pristina et forme elegantia emeruit. dum laxandi animi gratia ex castello in castellum oberrat subito turcorum interuentu capta et apud eos aliquodiu detenta. impatiencia tandem mariti non pro auro redempta est. Querat fortassis aliquis ubi nam liburnia dimiserim? quam pmeasse anthenore ytaliam petentem insignis poeta commemorat. Confusi sunt ad modum puinci/az fines nec expedire noua facile est ne dum quis vetustissima possit absolvere. Plinius liburnie finem initium esse dalmatie dixit et tragurium marmore natum. in ea esse salona quam colonia que ab iadara. c. et xij. milibus passuum abfuit. Iadara vero centum. lx. a pola distare. ex quo fit ut inter croatinos et dalmatas liburni sedes habuerunt. forsitan et croatini noui gentis nomen liburnorum loca inuaserunt nobis hec indicasse sufficiat. si quis cerciora desiderat priscos euoluat auctores. Ptholomeus liburniam dalmatiam atque illiridem sibi confudit. et illiridi quidem a septentrionali plaga pannoniā occurrere dixit. ab ortu superiorem mysiam. ab occasu bistriam. a meridie macedoniam et adriaticum latus.

De bistria

Bistria veteres ytalie parte tradiderunt in qua parietum et pola est et iustaninopolis quam caput bistrie vocant in conuenienter. italie tamen iugis adriatico sinu dissecta et in peninsulae modum circumdata mari que continenti applicata a tergo. lapidea est et motana regio quam prisci albaniam vocauerunt. Plinius bistriam adhibere liburnie dixit. Ex quo palam fit croatinos liburnorum loco succedere. Bistria ab histro amne dicitur ferunt que a danubio in adriam fluere falso tradidere. cui errori et poponi mella et nepos padiacola aures adhibuit. nullus enim ex danubio amnis in adriaticum effudit mare. Argonautarum eos fabula decipit quos per histrum ex mari pontico in bistriam vectos memorie proditum est. sicut constat eos ex histro in sauum aduerso flumine nauigasse. deinde nauportum que hodie labricum appellari putauerim. cuius paludem lugeum strabo appellat. Ex nauporto vero per montes humeris adnecta nauis in adriaticum puenit. Bistrii hodie sclauis sunt quibus maritime urbes italico sermone utantur utriusque lingue peritiam habentes. pars puincie melior ea quam maritima venetorum imperio subiecta est. Mediterranea domus austrie possidet. Oppidum s. viti quod ad flumen ticium situm est falsenes habet. Ex quo loco ad adlegiam mille stadia esse Tucidides quod domuit histros tradidit finem italie musie flumini tradidere. In hac terra nihil etate nostra memoria dignum gestum esse accepimus. quibus australes et venetos magna de finibus contentio agitauerit. et utriusque partis subditi armis prederunt. ad quos lites proponendas nos aliquando ab impatore missi quibus inducias belli fecimus et nos terminos constituimus vniuersas tamen lites amputare nequimus.

De Carnia nunc germanie puincia

Carni inter quos lapides enumerantur histros sequuntur. Sclauis tamen quorum sermo regione obtinet carnos bifariam diuidunt duplicem carniolam esse dicentes. Altera sicca et aqua indigna in qua histros ponunt et carnos. qui medios inter labacum et tergestum incolunt montes et ad tymanum usque profuerunt. Altera irrigua in qua flumen sauis ortum habet et nauportum quod labacum hodie appellatur et alij quod plures flumini. In hac puincia dum fridericus imperator corona regni theutonici apud aquenses ciuitatem peteret vltimus alie comes et albertus imperatoris frater conuictis viribus labacum insigne oppidum ex flumine cui adiacet dictam obsidione cinxerunt. diu machinis omni genere oppugnauerunt sed a friderici militibus non sine clade repulsi et castris exuti diuitem suppellectilem perdidere. hoc oppidum sclauum et itali lublana vocat ex lugea palude sumpto vocabulo.

De Carinthia nunc germanie puincia

Corinthia montana et ipsa regio carnis applicat ad ortum ac septentrionem stirie iuncta. ad occasum et meridiem
 Alpes. italas et fori iulij contingit. multe in ea valles collesque. feraces tritici. multi lacus. multi amnes quo-
 rum precipue drauus qui per stiriam ac pannoniā in danubium fert haud inferior sauo. Imperium prouincie australes obti-
 nent et archiduce appellat cui ea regio paret. Quoties nouus princeps reipublice gubernationem init solennita-
 tem nusquam alibi audita obseruat. non longe ab oppido sancti viti in valle spaciosa vetuste ciuitatis reliquie vi-
 sunt cuius nomen temporis aboleuit antiquitas. Juxta in pratibus late patetibus marmoreus lapis erectus est. huc rusti-
 cus ascendit cui per successionem stirpis id officium hereditario iure debet. a dextera bos macer nigri coloris astat
 ad sinistram pari macie deformis equus. frequens circa eum populus et omnis rustica turba. tunc princeps ex aduersa pra-
 torum parte procedit purpurati eius perceres ambiunt vexillum ante ipsum et insignia principatus comes gorzycus qui palla-
 cium curam gerit. inter. xij. minora vexilla praecurrit. reliqua magistratus sequuntur. nemo in eo comitatu non digno hono-
 re videtur nisi princeps per seipsum rustici specie ferens. agrestis ei vestis. agrestis pileus. calcensque et baculus in manu ge-
 stus pastoris ostendit. quem postquam rusticus ex lapide venientem conspicatus est sermone sclauico (sunt enim ipsi corin-
 thiani sclauici) quis hic est in clamat cuius tanta superbium incessum video. respondet circumstantes principem terre aduen-
 tare. tunc ille iustus ne iudex est salutem patrie querens. libere conditionis. digno honore. est ne christiane cultor fidei et
 defensor. respondent omnes est et erit. rursus ille. quo me iure ab hac sede dimoueat. At gorzycus comes. lx. dena-
 rios abs te hic locus emit. iumenta hec tua erunt boues atque equa ostendens. vestimenta quoque principis qui paulo ante
 exiit accipies eritque domus tua libera et absque tributo. Quibus dictis rusticus leui alapa principi data bonum iu-
 dicem esse iubet et surgens iumentaque secum adducens loco cedit. Princeps vero consensu lapide nudum gladium manu ut
 bras ad omnem se partem conuertit equum iudicium populo permittens. ferunt et aquam frigidam rustico allatam pileo bibe-
 re tanquam vini usum dant. Deinde ad ecciam solientem pergit qui in propinquo tumulo sita est sancti petri vocabul-
 lum habens et olim pontificalis fuisse. vbi pactis sacrificijs princeps rustica indumenta deponit paludamentumque
 induit. conuinctusque splendide cum proceribus in prata reuertitur ibique pro tribunali sedens ius petentibus dicit et
 feuda confert. fama est anno. d. cc. nonagesimo post christi saluatoris ortum impante Carolo magno ducem gentis
 Agnone nomine ingens conuictum prouincialibus praeparasse. et aggressibus quidem ad conspectum suum introuissis in uasis
 aureis atque argenteis. nobilibus vero et magnatibus procul ab oculis collocatis ficulis ministrare iussisse. Inter
 rogatus cur ita faceret respondisse. non tam mudos esse qui vrbes et alta palatia quam qui agros et humiles casas co-
 leret. Rusticis qui christi euangelium accepissent. baptismatis vnda purificatis candidas et nitidas esse animas. nobi-
 les ac potentes qui spurcias ydolorum sequerentur sordidas ac nigerrimas. se vero pro animarum qualitatibus instruxisse
 conuictum. Castigatos ea re nobiles cateruati sacre baptismatis vndam querentes breui tempore sub virgilio
 et arnone iuuaniensibus episcopis vniuersos christi fide accepisse. Hinc honos inuescendi principis rusticitati ducit.
 Fuit autem dux Corinthie venator imperij ad quem lites venatorum omnium deferbantur. vocatur in iudicio coram impa-
 tore querelantibus non nisi sclauonica lingua respondere tenebat. Multa huius prouincie fuisse ornamenta come-
 morat. multa privilegia. facile id creditur quod impator Lodouicus eius terre ducatum filio suo arnolfo primoge-
 nitum contulisse non ambigunt. Est et alia huius prouincie consuetudo in oppido quod Clagesfurtus appellant
 contra fures durissima. Si quis in furti suspicionem inciderit mox captus laqueo suspensus vitam finit. Sum-
 pro supplitio per triduum de suspitione iudicatur. si reum fuisse necatum inueniunt pedere cadaver infame sinunt donec
 sua sponte consumptus decidit. Sin non depositum in cimiterio condunt. iustaque funus e publico faciunt et aie gra-
 tas exequias. In hac prouincia comes gorzycus vltimus vir muliere corruptior impuberes filias media nocte ad
 potum surgere copulit increpitans qui sine siti somnum agerent. cum pastoribus et bubulcis sepius quam cum nobilibus con-
 uersatus est. Senex super glaciem cum pueris lusit. Inter vulgata storta frequentissime lauit. raro in aula pransus
 est. solus cocum adiens ofulas in ipsa coquina vorauit. vestes induit viles ac punctas. pectus nudum et apertus
 ostendit. oculi semper lacrimantes fuere. Quem cum aliquando ad se venientem fridericus imperator ex fenestra
 intuitus esset me vocitans. age inquit o Aenea principem qui ad nos properat contemplare. Si quem mundio-
 rez pulchrioremque videris aliquando effare. mihi cum satis principem comitemque considerassem feda rusticitas visa
 est que dominatum affecuta egregium seruitio premeret. Huic vxor natione vngara. forma prestanti et audacia
 plusquam virili vincula induit. mox vltici comitis cilie auxilio liberatus vxorem domo pepulit. nec diu post vi-
 ta functus filios bone indolis adolentes et matrem quam sibi similes reliquit heredes.

De stiria germanie prouincia

Stiria quam quondam valeriam inuenimus nuncupata ad orientem pannonie iungitur. latius eius septentrionale austrum
 respicit. ad occidentem ac meridiem carnis et corinthus occurrit. eodemque prouincia montana est cuius in orien-
 tem porrecta planicies non puas habeat. Drauus ac mura insignes flumines terram irrigant. mura in drauum exone-
 rat. ille in danubium. Arbiu populis plerumque teuthones sclauici qui citra drauum rura colunt. Imperium australis
 familie est in eo oppidum vetus quod ciliavocatur nonnulli Sillateu appellatum quondam existimant et opus fuisse lucij
 sille. de quo re nobis nihil exploratum est. Multe ibi vetustatis reliquie visuntur et romanorum nomina principum sepulcra
 lia marmora referunt. In eo profuit etate nostro fridericus comes. qui cum esset in libidine pessimum et oli veronice co-
 cubine incestus amore legitimum coniugem ex comitibus croacie nata sua manu interemisset. concubinam vero patrem
 eius hermānus ut est potentum iusticia et in pluentem dimersisset vxores passim maritis abstulit. puellarum gre-
 ges in pallacium rapuit. puiciales per mancipijs habuit. ecciarum bona diripuit. monetarum falsatores. vene-
 ficos. ariolos. nigromantes vndique ad se conseruit. Et quis anno iubilei iam nonagenarius indulgentia-
 rum causa Romam petisset reuersus tamen nihilo melior visus est. Interrogatus quid sibi Roma profuis-
 set in pristinos mores relapsus. Et calciator meus inquit ad consuendas ocreas post visam Romam redijt.
 Huic vita factus Adalricus filius successit. per cetera similis ingenio. tantum et eloquentia maior. Quo-
 sicut dictum est interfecto quatuor et viginti competitores hereditatis fuere. ut qui viuens vndique bella coct

uerat moriens q̄s seditiones excitaret. Sed optimates terre possessionē impatori friderico tradendā censu-
erunt ea lege vt cōpetitoribus scōm prouincie cōsuetudinē in iudicio responderēt. Relicta vlrici armis de-
fendere que possidebat decreuit. Fridericus manu potenti cū plura castella obtinisset in cilia tādē recept⁹
est. Arces loci tradēte iohāne vitonitio natione bohemo. qui cū fuisset magister militie comitis accepta ce-
saris pecunia a iuge eius defecit. sed mox penitentia ductus grande ausus ⁊ in expiabile facinus tāq̄ sce-
lus scelere redempturus impatore iā sibi secuz ⁊ cū paucis cilie morantem nocte cōcubia intercipe aggres-
sus est. Corruptis nanq̄ opidanoz plerisq̄ qui sibi aduenienti partem oppidi traderent. Hora cōstituta
cum octingentis equitibus intronissus cūta miscere armis cepit. Affuit diuina pietas friderico que illi
preter cōsuetudinē in arce supiore ⁊ humana ope munitissima ea nocte dormiendū suaserat. proceres q̄ re-
manserant in oppido capti omnes in quos ⁊ Johannes vnguadius cūctis stiriensibus opulentior cū Be-
orgio fratre abductus est. necnō vlrico austriae cancellario. q̄uis esset ep̄s ⁊ ad ecciam confugisset paruz
est vsq̄ adeo apud hoīes nostri diuina ⁊ hūana iura perierunt. Traditori bohemo diuiti spolio locu
pletato nō defuerunt ex illo tpe adiutores. ¶ Fama est ea q̄ celebris inter stirienses nobilem quemp̄iā fuisse cui
sepe in animū ceciderat ⁊ seipsum laqueo suspendere. id egre ferentem ex docto quōdā viro remedium peti-
uisse aduersus eā temptationē. Consiliū datū p̄p̄iū vti sacerdotē cōduceret. qui sibi manente in arce quadā
solitaria singulis dieb⁹ rem diuinā faceret. paruisse nobilem atq̄ in annum ferme cōtinuasse nulla suspendē
di cogitatione interueniente. Postremo rogatū a sacerdote vt p̄sbitero vicino q̄ dedicationē eccie in proxi-
mo monte habiturus esset auxilio esse posset. licentiā dedisse p̄ponentem in animo paulopost sequi et sacri
interesse. stetit diu postea nunc vna nunc altera causa retentū. deniq̄ circa meridiē profectū agresti cuidas
in nemore occurrisse qui rem diuinā in monte peractam esse populūq̄ omnē abijisse diceret. cōtristatum
eo nuncio nobilem infelicē se esse dicentē qui eo die sacrum corpus xp̄i non vidisset. agrestem consolari cepit
se vēdituz si vellet nobilem emere p̄miū quod interessendo diuinis meruisset. sagūq̄ nobilem petiuisse pre-
cij noīe. venditione facta nobilem nihilominus montē ascendisse atq̄ orasse in templo. reuersus autem in
proxima arbore suspensum agrestem inuenisse. sed postea diris cogitationibus haud quāq̄ veratū fuisse
In hac prouincia decoctum sal ad vicinas regiones importatur. Ea ⁊ ferri mineras locupletas habet. Et
argenti fodinas non ignobiles. q̄uis in curia principū argentum haud multum effundatur.

¶ De austria germanorum celebri prouincia

Austriam describere hoc loco haud necessarium existimamus. de qua propria historia edidimus. breuiter
tamen situs eius absoluet. hoc enim tempore diuisis esse terre limitibus. Austria olim panonia superior
dicta. ab oriente habet hungaria. ab occidente bauaria. septentrione eius bohemia et morauia terminant
ad austrum vero montes stirie qui longo tractu ab alpibus deriuant. Latitudo eius triu aut paulominus die
tarum. Longitudo vero duplo maior. terra nobilis. aquis irrigua. vitibus costata. ligni copiosa. agro feraci. pi
scibus plena. vino adeo exuberat ut bohemi morauis schlesitis bauaris in dando vino satisfaciat. exinde
que maximas opes colligit. Danubius eam mediam secatur fluius omnium europe maximus. Inter precipuas eius
ciuitates est Vienna panoniorum maximam emporium olim flauium appellata ambitu muroz duos milia passuum
cingit fossatis propugnaculis torribusque et maximis suburbis decorata. principum austrie precipua et dignissi
ma sedes. In ea puinciales post obitum alberti cesaris friderico se commiserunt ea lege. ut si masculinum pre
gnans regina pareret tutor eius esset. sin feminam terre dominus. Nato ut predictum est ladislao tutelam eius fridericus
accepit. Milites qui sub Alberto meruerant cum stipendio se fraudatos dicerent puincia latrocinis ac incen
dijs vastauere. Eorum vexatio. xl. milibus aureis a friderico redempta est. cum bohemi et hungaris excursio
nibus in austriam facientibus. Ex sorozibus ladislai senior wilhelmo duci saxonie nupsit. Johannes huiades
cum regni hungarie coronam a friderico frustra repetisset cum. xij. milibus equitum ingressus austriam omnem agrum
inter Viennam et stirie montes diripuit atque incendit. Petentem ytaliam cesarem rogauerunt australes uti ladislauum qui
iam prope modum adoleuisset in paterna hereditate apud se dimitteret. reiecta petitione auctoribus duobus ytrico
altero cilie comite altero eyzingero sumptis armis rebellauere. Redente ex ytalia fridericum apud nouam ciui
tatem obsidione cinxere. quibus et heinricus rosensis natione bohemi cum ducibus equitibus et mille peditibus se
adiunxit. Et quis a Nicolao pontificis maximo iussi essent ne tutelam cesaris impedirent. Contemptis apostolice sedis
mandatis et tante maiestatis auctoritate derisa sceleratum propositum tenuere. Docta eo tempore Viennensis scola indo
cta sententiam protulit. que per apostolos ad futurum concilium interponendum suspendi posse romani pontificis mandata re
scripsit. Ciuitas viennensis et omnis austria ex eo tempore in armis fuit se temeritate religionis penas pendens. Ces
sar furem populo fridericus pusillumque adhuc tenerem ea lege in manus comitis cilie tradidit ut uocatus ad ve
nem viennam sanguineis utriusque partis et amicis de tutela. de oppidis. deque ceteris petitionibus principum. qui uoca
ti uenisset arbitrium diffineret. Ladislaus summa populorum alacritate apud viennenses exceptus cuncta ex uolu
tate comitis administrauit. Ad constitutum diem Lodouicus bauarie et wilhelmus saxonie duces. Albertus
que brandeburgensis Carolus badensis marchiones uenerunt. Cum multi ex bohemia multi ex hungaria barones
impator legatos misit. quibus et nos adiuncti fuimus. diu de iure partium disceptum. sed cum omnia ex arbitrio uictoris
agerent nec leges defenderent que arma non proterissent infectis rebus discessus est. Disceptata sunt omnia que promise
rant australes impatori. dictum omnem indictum fuit. neque litteris neque sigillis auctoritate habita barbara fide actum.
In eo uentum ladislaus iohannem huiades qui sibi regnum a turchorum inuasionem seruasset ad principatum honorem
euerit. qui suggesto in magno foro apud carmelitas erecta sede sedens aurea regali paludamento ac dyademate
ornatus comitatum ei bis tricentum remisit. quod eo in loco minime licuit. neque enim regi hungarie sub impe
rio romano maiestatem gerere ius est. sed tanta reuerentia regum quanta eis per arma siue dant siue relinquunt. Co
mes cilie dum regem quolibet impellit et ad se cuncta rapiens Eyzingerium viennensem contempnit. Concubinam
quam uiro interfecto sustulerat reginam pene honore dignat. Ex fauore tandem regio cadit et annuente eyzingero
e curia pellit. que in exilium proficiscentem quatuor tamen equites comitati sunt. Alberto marchione branden
burgensi ne per contemptum a populo lapidaretur ad portam usque uerbis securitatem prebente. Sed quiesceda et misera
bilis eius fuga. tam superba et fauorabilis ei reddita fuit. Nam post annum cum iam ex bohemia rex redisset suadetibus
primoribus austrie baronibus reuocatus. cum mille equitibus argento et auro fulgentibus viennam repetit. cui ex
tra portas uerbis et rex ad mille ferme passus exiit obuiam. et omnis ferme nobilitas redenti gratulata est. Plebs
que paulo ante lutum ac lapides in fugientem iactare tentauit sternere uiam floribus que redenti transitus fuit minime du
bitauit. ut est in utraque parte in modica siue annuerit siue oderit. Adira rex mutatio et ludeti fortune iocum. ey
zingerus extra gratiam regis factus in castella sua recedens impatori quem grauerat offenderat reconciliatus est
Nec diu postea adeo superbiat que ladislai regis partes sequebantur ut noue ciuitatis suburbia in qua cesare ab
sente iacebat puerpa impatrix intrare presumpserint et urbem expugnare contenderint. quod ubi non successit exussis
que obtinuerant locis abierunt. Fuit sepe inter eos impatorumque et regem incassum tractata concordia. neque enim co
mes cilie dum uixit ex re sua existimauit unanimes esse austrie principes. At eo mortuo cum eyzingerus ex bohe
mia missus ad cesarem leges pacis utriusque gratas dixisset et iam detura prope diem austria uideret interitus regis
subito nunciat non solum concordiam perturbauit sed magnarum rerum et reipublice christiane salutare exorientem spem pro
sus abruptit. Australes et a cesare et alberto fratre de tradenda gubernatione requisiti puincialium uentum habuere
in quo legati cesaris seniori austrie principi (si erat impator) debere puincia dixere. Albertus suo et Sigis
mundi patruelis nomine regie parte hereditatis exposcens suasque calamitates et inopias tanto sanguini alienam
referens miserationem inducere conatus est. Couentum rursus fuit facturos puinciales quod ius equitatis diceret.
postquam fratres inter se couenissent. Interea latrones transdanubium in austriam ad morauie flumis ripam munitum lo
cum occupauerunt omnes circa regionem rapinis atque incendijs vexare ceperunt. aduersus quos profectus albertus latrones
vi cepit. interfectisque pugnando copulibus quingentos et quinquaginta captiuos aduxit. ex quibus. lxxx. furca su
spendit que res magnam et apud australes et nomen pepit et fauorem. Alricus vero eyzingerus cum uisitato apud no
uam ciuitatem friderico impatore cuius partem studebat viennam repetisset uocatus ab alberto nihil mali suspicatus fide
ter eum adijt a quo mox captus in uincula coniectus est et in priuato carcere clausus. Indigna res uisa ciuibus mur
murare danare omnes factum nemo tamen auxilium misero ferre uoluit. Impator sepe rogatus viennam petere aliquodiu
distulit. ueritatem ne qua fraus inesset. interim Sigismundus ex atthesi viennam descendit. denique ad nouam ciuitatem

De Polonia sarmatica

Libet in hac parte germanie linq̄re fines ⁊ ad orientē ac septentrionē sarmaticas inuisere gētes. Polonia vasta regio ē q̄ Slesie ad occidentē proxia, hūgaris, lituanis ac prutenis cōtermina. Hic cracouia ē p̄cipua regni ciuitas, in q̄ liberaliū arcū scola floret. Sbigne⁹ huic vrbī p̄fuit ep̄s l̄raz doctrina ⁊ morum suauitate insignis, a quo plurimas accepim⁹ epl̄as multo sale ⁊ romana elegātia p̄ditas, cui ob singulares virtutes romana eccl̄ia insignē cardialat⁹ honoris rubentē pileū misit. Ciuitates polonie p̄ter cracouia p̄az nitide ⁊ materia lignea ferme oēs dom⁹ cōponūt plerasq; luto liniū t. plana regio ⁊ nemorosa est, potus gēti cereuisia ē ex tritico atq; humulo facta, vini rarissim⁹ vsus, nec vinee cultura cognita, ager cereris ferax, multa gēti armēta, multa feraz venatio, equū siluestre p̄ter cornu ceruo similē edūt, feras q̄s boues venāt q̄s p̄sici vros vocauerē, pisce ac volucrib⁹ abūdāt, argēto atq; auro inops terra, vectigalia regi pua Regnū in q̄tuor ptes diuisere maiores, has p̄ circulū anni rex ambit, q̄libet p̄s trib⁹ mētib⁹ regē ⁊ curiam pascit, q̄b⁹ exactis ad alterā ptē sit trāsit⁹. Statuta sunt q̄ p̄stare prouiciales optet, si māserit vltra p̄finitus t̄ps rex suo viuere sumptu cogit. Cū rex gētis patrū nostrorū tēpestare obiisset relicta filia wilhemus dux austrie i m̄rimoniū eā accepit, illiq; reg⁹ p̄fect⁹ ē. Nō placuit polonis rex theutonic⁹, Vlatislau⁹ ex lituania vocauerē eiect⁹ q; wilhelmo cōiugē ei⁹ ⁊ regnū nouo regi tradidere. Gentilis fuerat vlatislau⁹ ⁊ ydola coluerat, sed baptisma cū regno suscipere nō recusauit, cōuersus ad xp̄m religiosus se principē gessit, multos ex lituanis ad euāgelium traxit, p̄tificales eccl̄ias nōnullas erexit, ep̄os magno honore prosecut⁹ ē, inter eq̄tā dū q̄tēscūq; turres eccl̄iaz i n̄spexit detracto pileo caput inclinauit, deū q̄ coleret in eccl̄ia venerat⁹. Cū tartaris regni limites infestātib⁹ feliciter dimicauit, prutenos maximo bello vicit, de q̄ inter res prutenicas memorabim⁹. Ex priore cōiuge prole nō sustulit cū q̄ m̄rimoniū haud legitimum fuit, ex sc̄da iā ferme nonagenaria duo nati sunt filij Vlatislau⁹ ⁊ cassinur⁹, eo mortuo vlatislau⁹ regnū polonie accepit, Cassinur⁹ lituanie ducatu cōsecut⁹ ē, prior q̄s ad hūgarie regnū accersit⁹ in bello turchorū vt añ narratū ē cecidit, qua re cognita solliciti poloni, p̄ceres d̄ successore fridericū marchionē brādeburgēsē q̄ puericiā i regē trāsegerat li guāq; gētis ⁊ mores tenebat vt regnū accipet rogarūt, resp̄osum datū ē Cassinur⁹ lituanie ducē q̄ frater esset defuncti regis heredē extare sciscitari eius animū optere cui fraternū p̄nūq; regnū cupiētī impedimētum afferre e dignitate sua frideric⁹ nō duceret pari ex moderatiōe ⁊ albertus bauarie dux erga vlatislau⁹ alberti filiū vsus ē q̄ bohēmie regnū sibi oblatū recusauit, frideric⁹ quoq; impator ⁊ ab hūgaris ⁊ a bohēmis ad hereditatē vlatislai vocat⁹ nūq; audire sustinuit q; patrueli p̄iudiciū faceret, Ingēs laus n̄re etatis ⁊ magnū decus germanici nois, q̄uis nō ambigo esse aliquos q̄ nō tā iusticie q; ignauiē tradūt alienis regnis quēpiā abstinere, ego qd̄ recti specie h̄s nō laudare nō possum, Cassinur⁹ aut ⁊ si difficile a lituanis dimitteret q̄ suū apud se principē retinere cupiebāt, in poloniā veniēs pacificā regni gubernationē accepit, nec diu postea sororē vlatislai regis duxit vrozē, multa ei aduersus fratres theutonicos qui sancte marie appellant bella fuere, de quibus in rebus prutenicis referemus.

Lituania

Lituania & ipsa late patēs regio polonis ad orientē anexa ē palustris ferme oīs & nemorosa, witold⁹ hu-
 ic p̄fuit vlatislai frater, q̄ relicto idolorū cultu cū regno polonie xp̄i sacramentū accepit. Magnū witoldi
 nomē sua tēpestate fuit, quē subditi adeo timuerūt vt iussi laq̄o se suspendere parere poti⁹ q̄ p̄cipis indi-
 gnationem incidere voluerūt. Detractātes impiū insutos vsina pelle, viuētib⁹ vsis q̄s eā ob cāz nutriebat,
 dilaniādos obiectauit, crudelib⁹ q̄s alijs affecit supplicijs. Equās arcū sp̄ tēsum gestauit, si quē asp̄catus ē
 aliter incedere q̄ voluit cōfesti sagitta p̄fodit, multosq; p̄ ludū interemit sanguinari⁹ carnifex. Ut esset inter
 pplares & ip̄m p̄ncipē certū faciei discrimē radere barbā oib⁹ impauit, id vbi successit, facili⁹ em̄ cernitis q̄
 barbe iacturā feratis, tōsus ip̄e mentuz & caput p̄dijt capitale intermiat⁹ suppliciu⁹. Si q̄s puicialiuz pilos
 faciei capitifue deponeret. Rex a cesare sigismundo lituanioꝝ appellat⁹ p̄ri⁹ obiit q̄ legati diadema ferētes
 se puenirent. Successor Sidzagal vsiaz nutriuit q̄ sueta ex manib⁹ ei⁹ panē accipe sepe in siluas vagebat,
 redeunti vsq; ad thalamuz p̄cipis ostia queque patebāt ibi cōfricare ac pulsare pedib⁹ ostiuz cuz fames af-
 fuit cōsueuit, cui p̄iceps aperiens cibuz p̄buit. Cōspirauere nobiles aliq̄t adolefcētes aduersus p̄ncipem
 atz vsē moduz secute sumptj armis cubiculi p̄cipalis ianuā cōfricauere, credidit Sidzagal vsiam adeē osti-
 umq; apperuit ibiq; mox ab insidiātib⁹ cōfossus interiit. Prouicie deinde gubernatio ad casimiruz puenit
 Ad lituanos estiuo tpe difficilis trāsitus est, palustrib⁹ aq; cuncta ferme obsidentib⁹, hyems p̄bet aditum
 astrictis gelu lacunis, mercatores sup̄ glaciē ac niuē iter faciunt, plurium dieꝝ cibaria in vehiculis ferentes,
 nulla certa via meat⁹ (sicuti in mari sidez) cursus ostendit, rara inter lituanos oppida neq; frequentes ville
 Spes ap̄d eos p̄cipue aialiuꝝ pelles q̄b⁹ etas n̄ra zobellinos armelinosq; noīa indidit, vsus pecunie ignor⁹
 locus eius pelles obtinet, viltiores cupri atz argēti vices implent, p̄ auro signato p̄ciosiores accipiunt. Ma-
 trōe nobiles publice p̄cubinos habēt p̄mittentib⁹ virj quos m̄rimoniū adiutores vocāt. Virj turpe ē ad lei-
 gittimā cōiugē pellicē adijcere, solunt t̄n facile m̄rimonia mutuo cōsensu & itez atq; itez nubunt, multum
 his cere ac mellis est q̄d siluestres in siluis apes cōficiunt, vini rarissimus vsus & panis nigerrim⁹. Armēta
 victuz p̄bent multo lacte vtentib⁹. Sermo genti sclauonic⁹ est, latissima em̄ est hec ligua & in varias diuisa
 sectas. Ex sclauis em̄ alijs romanā ecciaz sequunt⁹ vt dalmate, croatani, carni ac poloni. Alij grecoꝝ sequun-
 tur errores vt bulgari, rutheni & multi ex lituanis. Alij p̄rias hereses inuenerunt, vt bohemi, morauj, bosnē-
 ses, quoz magna ps manicheoz imitat⁹ insaniā. Alij gentili ad huc cecitate tenent⁹, quēadmodū multi ex li-
 tuanijs & idola colētes, hoz magna ps euo n̄ro ad xp̄m cōuersa postq; vladisla⁹ in ea gente polonie regnuz
 accepit. Noui ego iberonimuz pragenses sacris l̄ris app̄ime erudituz vite munditia & facundia singulari
 claz q̄ annis supra viginti in heremo camaldulensi in appēnino etrusco p̄ntiaz egit, hic oriente ap̄d bohemos
 hussitaz heresi fugiens pestifex vir⁹ in poloniā trāsiiit, vbi acceptj l̄ris a vlatislao rege cōmendaticijs p̄di-
 catur⁹ euāgelius xp̄i ad witolduz p̄cipes in lituaniam penetrāuit multosq; pp̄los witoldi fauore fret⁹ ad sa-
 lutiferā dei n̄ri fidez cōuertit, venitq; tandē ad sinodū basiliensem vocat⁹ a iuliano sc̄ti angeli cardiale, cuz
 de reb⁹ bohemicis ageres narrabat hic multa de lituanis q̄ pene incredibilia videbant⁹. Audiebam ego ex
 alijs ei⁹ dicta nec mouebar vt crederē, libuit audire hoīem atz ab ei⁹ ore relata cognoscere, comites mei fue-
 runt nicola⁹ castellan⁹ qui tunc iuliani cardinalis domuz regebat, bartholome⁹ luceman⁹ archiepi mediola-
 nensis scriba & petri⁹ noxetan⁹ cardinalis firmani secretari⁹ viri graues & docti hoīem in cella transibenum
 ap̄d carthusienses cōuenim⁹, cui⁹ hec narratio fuit. Primi quos adijt ex lituanis serpentes colebāt, p̄ressa
 milias suuz quisq; in angulo serpentes habuit cui cibuz dedit ac sacrificiu⁹ fecit in feno iacenti, hos iberoni-
 m⁹ iussit oēs interfici & in foro adductos publice cremari, inter quos vnus inuentus est maior ceteris quē
 sepe admotuz igni cōsumere nullo pacto valuit, Post hos gentes repit q̄ sacrus colebat ignes eumq; p̄petu-
 um appellabat, sacerdotes templi materiā ne deficeret m̄strabāt, hos super vita egrotātiuz amici cōsulebāt
 Illi noctu ad ignes accedebāt, mane v̄o p̄sulētib⁹ n̄sa dātes vmbra egroti se ap̄d ignē sacru vidisse atebāt,
 q̄ cuz se calefaceret signa vel mortj vel vite oñdisse, victurus egrotus facies oñsa igni, q̄ si dorsus ostentasset
 mortuz p̄tendit, testari iḡt & reb⁹ suis p̄sulere suadebāt. Delusionez hāc esse iberonim⁹ oñdit & p̄suaso po-
 pulo delecto tēplo ignem dissipauit xp̄ianosq; mores induxit. Profect⁹ introitus aliā gentē repit q̄ solē cole-
 bat & malleū ferreū rare magnitudis singulari cultu venerabat. Interrogati sacerdotes q̄d ea sibi veneratio
 vellet, r̄nderūt oli plurib⁹ mētib⁹ nō fuisse visum solē quē rex q̄dā potētissim⁹ captū p̄clusisset in carcere mu-
 nitissime turris, gigātē deinde opē tulisse soli ingētq; malleo p̄fregisse turri solēq; liberatū hoīb⁹ restituisse
 dignū itaq; veneratu instrumentū eē q̄ mortales lucē recepissent. Risit eoz simplicitatē iberonim⁹ inanēq; fa-
 bulā eē monstrauit, solē vero & lunā & stellas creaturas eē oñdit, q̄b⁹ maxim⁹ de⁹ ornauit celos & ad utilitates
 hoīm p̄petuo iussit igne lucere. Postremo alios pp̄los adijt q̄ sacra coluere siluā vt q̄ arbor p̄terior fuit eo
 cultu digniorē putauere. P̄dicauit huic gēti plurib⁹ dieb⁹ fidei n̄re aperiēs sacramēta, deniq; vt siluā suc-
 ciderēt impauit, vbi ppl̄s cū securib⁹ affuit nemo erat q̄ sacru lignū ferro p̄tingere auderet, prior itaq; iberoni-
 m⁹ assumpta bippenni excellētē quōdā arborē detrucauit, tū secuta multitudo alacri certamine alijs ferris alijs
 dolabz alijs securib⁹ siluā deijciebāt, ventū erat ad mediū nemoris ibi quercū vetustissimā & an̄ oēs arbo-
 res religione sacra & quā potissime dei sedē putabāt p̄cutere aliq̄d̄iu null⁹ p̄sumpsit, postremo vt ē alter al-
 tero audatior intrepidās q̄dā focios q̄ lignū insensatū p̄cutere formidarēt eleuata bippenni magno ictu cuz
 arborē cedi arbitraret tibiā suā p̄cussit atz i t̄ rā semianim⁹ cecidit, attonita circa turba flere, p̄q̄ri, iberonimū
 accusare q̄ sacra dei domū violare suassisset neq; iā quisq; erat qui ferrū exercere auderet. Tū iberonim⁹ illusi-
 ones demonū eē affirmās q̄ decepte plebis oculos fascinarēt, surgere quē cecidisse vulneratū dixim⁹ impe-
 rauit & nulla in pte lesum oñdit, & mox ad arborē adacto ferro adiuuātē multitudine ingēs on⁹ cū maḡ fra-
 goze p̄strauit totūq; nem⁹ succidit. Erāt in ea regione plures silue pari religione sacre ad q̄s dū iberonim⁹
 amputādas p̄git muliez ingēs numer⁹ plorās atq; eiulās vitoldū adijt sacru locū succisum querit⁹ & domū
 dei adēptā in q̄ diuinā opē petere cōsueissent, inde pluias, inde soles abstinuisse, nescire iā q̄ in loco deū q̄-
 rant cui domiciliū abstulerūt, eē aliq̄s minores lucos in quis dū r̄ndere solebāt eos q̄s delere iberonimū vel-
 le, qui noua q̄dā sacramēta introducēs patrū morē extirpet, rogare iḡt atz obtestari ne maior religionem
 auferri sinat, sequūt⁹ & viri & mulieres nec se ferre posse nouū cultū asserūt, relinq̄re poti⁹ terrā & patrios la-
 res q̄ religionē a maiorib⁹ acceptā dicit, Ador⁹ ea re vitold⁹ veritusq; pp̄loꝝ tumultū xp̄o poti⁹ q̄ sibi dees

se plebē voluit reuocatisq; lris q̄s p̄fidib⁹ putnciaz tederat. tubēs parere Iheronimo hoies ex prouincia
decedere. iussit bec nobis iheronim⁹ p̄stati vultu nihil hesitās ac p̄ iuramentū affirmavit. dignum fide ⁊ cō/
uitas sermonis ⁊ doctrina oñdit ⁊ viri religio. nos que accepimus immutata retulim⁹ veri piculus nō assu/
mimus. psuasi tñ ⁊ nos ⁊ comites ab eo recessimus. ¶ De Russia

Rutheni quos appellāt crossanos vt Strabo videt lituanis cōtermi sunt. gēs barbara incōpta. apud
quā opulentē eccliaz obtinuit ysidor⁹ cardialis sabinensis. cui⁹ supra mētionē fecim⁹. In hac gente ci/
uitatē p̄m̄ximā tradūt no gardiā appellatā. ad quā theutonici mercatores magno labore pueniūt. magnas
ibi opes fama est. ⁊ multū argenti pellesq; p̄cipias vendētes atz ementes. pōderato argento nō signato vtū
tur. lapis in medio fori q̄dratus est quē q̄ ascendere potuerit neq; deiectus fuerit p̄cipatū vrbis assequitur
p̄ ea re q̄ armis dimicauit sepeq; vna die plures ascendisse ferunt ⁊ p̄sepe seditiones in populo emerere.

¶ De liuonia nunc germanie prouincia

Liuonia deinde xp̄ianoz vltia prouinciaz ad septentrionē ruthenis iūgūtur. Tartari eā sepe incurrunt.
In q̄ nostra etate magnas acceperūt strages. frēs teuthonici qui b. marie vocātur hāc armis q̄siuere ⁊
xp̄i sacra suscipere coegerūt. cū esset antea gentilis ⁊ ydola coleret. Eā alluit ab occidente mare baltbeum qd̄
pleriq; veteruz oceanuz esse putauerunt. nōdum septentrio vt hodie cōgnit⁹ greci atz italis fuit. xp̄iana re/
ligio hāc orbis ptē n̄ro generi aperuit q̄ ferocissimis gētib⁹ deterfa barbariā mitioris vite cultū oñdit. bal/
theus sinus adeo late patet vt incōpte magnitudis apd̄ aliq̄s videat. Origo ei⁹ ex britanico mari ducitur.
qd̄ germanicū appellari p̄t. nā ⁊ germanie magna ptē alluit. Ostiū ei⁹ in occidentē est nōlōge a cheronosso
cimbrica quā daciā hodie vocāt. Excurrēs aut̄ in orientē in septentrionē pandit insulasq; magnas ambit.
Occidentale litt⁹ noruegi occupāt. ad septentrionē semiferos hoies esse tradūt. cū qd̄ nullū lingue ꝓmerciū
nauigātes habēt signis tñ ⁊ nutib⁹ ꝓmutare merces ferunt. meridionale litt⁹ saxonibus ⁊ prutenis tradi/
tur. orientale vt diximus liuones tenent. ¶ De massagete

Inter liuoniā ⁊ prussiā paruā terrā eē ferūt vni⁹ ferme diei latā itinere s̄ lōgissimā a prutenis ad liuones
quā massagete colūt gēs neq; gētilis neq; vere xp̄iana. polonoz impio parēs. atz hinc regnū polonie
ad mare p̄ndit ⁊ baltbeū quē dixim⁹ sinū redeūti ex liuonia in germaniā p̄ littus baltbei maris.

¶ Prussia nunc germanie prouincia

Post massagetarum pruteni se obiciunt quae ripas utraqueque visibile amnis accolunt. Is est sarmaticae atque germaniae terminus. Qui exoritur in montibus quae poloniam hungaricam dirimunt. parte poloniae irrigat. prussias vero quae longa est percurrit. ab oppido torni usque dantiscum quae in loco baltheum influit. Hinc fluvium alij vistulam ut diximus quibus etatis nostrae sermo congruit. Alij vistulam. quaedam instulam vocauerunt. quod ultra fluvium est sarmatici iuris fuit. quod contra germanici. ad orientem ac meridiem masonite poloniae rura coluit. occidentem saxones occupant. aqlonem balthei maris excipit littus. frumentum ferax regio est. aqua irrigua et plena colonis. multa ambicosa oppida. multum maris sinuosi reflexus amenam efficiunt. pecorum inges vis. multa venatio. piscatio dives. Almerico olim hanc terram incoluisse iordanus tradidit. quae tempore gothi ab insula scandia incognitum descendere. quae per instulam (ut ille ait) vimerigorum terras invaserunt. Ptolomeus autem a maxobios et alaunos venedes ac sitones penes instulam fluvium habitare affirmat. Barbara haec gens et ydolorum cultrix usque ad fridericum imperatorem eius nominis secundum fuit. Sub eius vero imperio cum amississent christianam tholomaidem syrie civitatem fratres theutones quos setem Marie diximus appellari inde fugati in germaniam rediere. viri nobiles et rei militaris periti quae ne per otium marcerent fridericum accedentes prussiam germaniae coterminam christi cultum spernere dixerunt. Sepe illi gentis homines in saxones ceterosque vicinos excurrere. ingente vim pecorum atque hominum abigere. esse in animo sibi conspescere barbaram gentem. annuatim imperator provinciam quae fratribus perpetuo iure possidendam tradat si eam armis acquirat. iam enim masonite duces qui se eius terrae et dominos affirmabant ius suum fratribus cesserunt. Grata oblatio friderico fuit quae collaudato proposito quos voluere fratres sub aurea bulla litteras concessit. Illi sumptis armis brevi tempore quod quid prutenici iuris citra vistulam fuit occupaverunt. Erant tranato fluvio vetustam et late patulam quercum in castelli modum erectis propugnaculis iuxta ripam munierunt. ubi collato presidio ulteriores prutenos vexare ceperunt. pugnatum est sepe. per quercum et ingentes paganorum copie fugate et deletae sunt. bellum plurimis annis productum est. ad extremum fortuna fratrum ipso arri dens omnem eis prussiam subiecit. victis barbaris nationibus ingu subire. Ex illo tempore lingua theutonica introducta est et cultus christi gentibus imperatorum. Ecclesie quae pontificales erecte trans vistulam pomelanensis. culmensis. sambiensis warmiensis. ad quam defuncto frascisco episcopo civitatem nostram postulaverunt canonici Calixtus secundus pontificis maxime annuente senatu apostolico comedavit. Quae una est illis in partibus suo iure. nec subiecta fratribus. reliquis episcopis religionis habitu gestare optet. Quo in loco munita quercum fuisse diximus. nobile oppidum exedificatum est quod marieburgum vocant. et arx nobilis atque amplissima. Hic sedes magni magistri quae cunctis fratribus praestitit prussiam incolentibus. Sunt et alij duo in eadem religione magistri. alter livoniam regit. alter conventus alemanie gubernat. Theutones huius religionis inueteres fuere ac propterea nemo ad eam recipere nisi theutonice nobilibus ortus pariter et cui propositum sit per tuendo christi euangelio adversus salutifere crucis inimicos armis depugnare. Ob eam rem vestimentis albis utuntur nigra cruce infusa. barbam oes nutriunt exceptis quae in sacris altaribus seruiunt. per canonicis honoris dominica oratione usurpant neque litteras discunt. magne his opes nec minor potentia quam regibus. Sepe cum polonis de regni militibus receptis atque illatis gladiis contendere nec totis viribus belli fortunam experiri recusarunt. Cum vlatislao casimiri quae modo regnat. patre contraxerant ambe partes validissimas atque ingentes copias polonis lituanis et tartari iuncti erant quos duxerat vitoldus. Theutonici fratres ex tota germania vires consueverant. postquam prope ad. xx. ferme stadia uterque consedit. exercitus spe plenus et impatientes more prutenorum magister caduceatorem quae bellus regi denunciarerit et duos enses in quos stare victoria misit facta parte ut quae vellet hostis eligeret. alterum sibi remitti iussit. Accepit vlatislao alacriter nuntium donatoque caduceatorem et vno retento gladio remisit alterum mox iussi sunt milites arma induere bellicum signum datum. xl. milia equitum in ambobus castris fuisse proditum invenio. Vlatislao tartaros et lituanos primum iure certamine iussit et polonis subsidiarias acies elegit. Contra prutenos auxilia in postremis habuit florentem ordinis sui militiam in exercitus fronte collocavit. commisso prolium inermes quaedam tartari et lituani magna strage ceciderunt ut gebat tum multitudo nec terga dare polonis metuens audebat. atrox pugna supra cadauera occisorum edebat. nec tam vulnerat prutenus alacer quam excipere vulnus tartarus videbat. Protractum est diu certamen. pacta inges occisio lituani tartarique velut pecudes mactabantur. ac cum nonnulli spe hostis emergeret defessi tanta cede pacta theutones versare ferrum vix poterant et iam remissius pugnant. quod ubi vlatislao aiadvertit tum primum polonorum acie validam ac ferro rigente inimitum. fit subita irruptio in stauratque prolium. non tulere theutones recetis agnibus impetum. impar pugna recetis ac fatigati militis fuit. orientur mox fuga ex parte fratrum. ferit terga polonorum. Adgrum ordinis ubi suos cedere videt. nec iam vlla in auxiliis spes esse aiadvertit collecta militum manu hosti sese obiectavit. occidit. fit fedior fuga. nec prius theutonice fugere quam polonorum praesens desistit. Perierunt in eo bello ex parte fratrum multa hominum militia. inter quos viri primarii quos vocant pmetatores equestri dignitate insignes cum ipso magistro circiter sex cetos. nec polonis inerveta victoria cessit tartaris ac lituanis magna ex parte ceciderunt. bellum hoc anno decimo et. cccc. supra mille gestum est per christi salvatoris ortum. Prussia fortunam regis secuta ois excepto burgomarie ad victorem defecit. Sed interueniente Sigismundo cesare pax inter fratres et poloniam constituta est. percussusque fedus pecunia polono data prussia reddita fratribus. nec deinde usque ad friderici tempora quae nunc imperat in possessione agrum sui turbata religio est. Sub eius vero imperio cum popularis res graue sibi iugum fratrum existimaret fedus inter se iure in hunc ferme modum ut. xvi. viri singulis annis certum in locis conveniret quae puiciale quod relas ad usus fratrum audiret nec sineret quae pia indigne vexari. Ex his quatuor ex religione viros assumi voluere. quatuor ex platis ecclesiarum. pariterque numero ex nobilibus ac civitatibus huiusque parere oes voluere. Per idem tempus diuisa inter se religio fuit. alij magnum magistrum sequebantur. alij quaedam commedatores quae magistri regimen improbabant. Adgrum ut populares sibi alliceret fedus ipsum inconsulto fratrum conventu approbavit. fridericus quae imperator eidem federi robur adiecit cautione tamen inserta ne per suas litteras ius religionis letere ref. mortuo deinde magistro quae fedus accepit et altero in eius locum suscepto nicolaus pon. max. legatum misit quae puiciale prussiae inspiceret. cognitoque reus statu conventu legatus retulit popularium fedus danavit. utque ab eo discederet anathema interminat impavit. quibus pertinaciter in sententia perseverantibus ex consensu partium lis ad fridericum cesarem deducta est. ad quae rursus. cum cognita danato federe iussi pruteni sunt ad obedientiam fratrum redire quae eam puiciale e manibus infidelium suis armis veditassent multoque sanguine coemissent. quae re civitatibus nunciata mox arma in fratres proplariter accepta sunt. ex quibus plures capti atque occisi. castella eorum eversa. arces a fundamentis eiecte quoniam et quinquaginta oppida in eam rebellionem conspiravere. sed cum non satis rem suam contra religionem sine externa ope tutam putaret casimirum regem poloniae sibi dominum ascribere devotum fratribus sanguinem qui fortunam patris eius

expti fuissent. ille cū exercitu puincia ingressus dedētes sese ciuitates in ptātē accepit. cū q̄ frēs diu varia vi-
 ctoria dimicarūt. plures fuere p̄gressus. inter q̄s memorabilior q̄ apud caniciū oppidū hābit⁹ ē. xviii. mi-
 lia polonoꝝ obsidionē in eo loco tenebāt. i q̄s etiā rex ip̄e casimir⁹ fuit. oppugnabat oppidū dies noctesq̄
 machinis admotis. Rudolph⁹ p̄iceps sagane vn⁹ ex slesie ducib⁹ tūc religionis ductabat exercitū. q̄ latu-
 rus obsessis opē cū septē milib⁹ militū aggredi regē nō dubitauit. cōmissum ē plū in p̄spectu oppidanoꝝ
 summa vtriq̄ p̄tentiōe atz ardore. cesis hinc atz inde cōplurib⁹. cū suos referre pedē rudolph⁹ aiaduertit in
 crepās ignauā fugientū intermiatusq̄ necē aciē sistit. z p̄gressus in mediū cū recētī pugnatōꝝ manu acre
 certamē instaurat. hos sternit. illos p̄fodit. fit subita rez mutatio. vrgēte rudolpho cecidit polon⁹. rursusq̄
 casimir⁹ retinet suos pugne seipm̄ miscet z tanq̄ ex integro p̄tinaci p̄tentiōe certat. occidit in pugna rudol-
 phus. rex vō eq̄ deñat. meliores ex vtrāq̄ pte occūbūt. Postremo cesum credētes poloni suū regē desperat-
 ta victoria fugā arripiūt. rex ab amicis adiuu⁹ vix ex dade erept⁹ ē. Rudolph⁹ morte sua victoria religioni
 peperit. Ex polonis supra sex milia cecidisse ferunt. ex teuthomb⁹ q̄s nō pauci p̄tre. Post eā dadē res polo-
 nica nutare apud prutenos cepit eo inclinātib⁹ pplis q̄ belli fortuna cōuertit. stat tñ adhuc anceps exit⁹ et
 alteri⁹ marē iudiciū morat. Fēit inter hos frēs oli mortuo m̄gro cū de successore ageret vnū fuisse q̄ rogat⁹
 eligere quē putaret religioni vtiliorē seipm̄ elegisse dicētē nolle deierare. scire se cogitatiōs suas. alioꝝ cor-
 da ignorare. si magistrat⁹ sibi cōmittat nō dubitare qn̄ reipublice bene consultū eat. mo tos eius verbis re-
 liquos ad ministratiōem illi credidisse que saluberrima deinde fuit.

Saxonia magna germanie prouincia

Post prutenos saxoniciū nomē icipit gēsvalida z latissima cui ab occidentē wesera apd̄ antiq̄s vistergn⁹ flu-
 ui⁹ f̄ minū fac̄ pleriq̄ vsq̄ ad rhenū. p̄edi saxones arbitrati s̄. adlonazē plagā dani obtinēt z mare bal-
 theū. ad meridiē frācones. baioarij z bohemi siti s̄. oriētālē plagam slesite sil z prutem obtinēt. In his ter-
 mis iclusi s̄ thurigi. lusaci. pomeraniq̄ q̄s oēs saxonici iuris ee volūt. priores tñ thurigos in ea fra p̄sedis-
 se q̄ saxones aiūt. hos em̄ grecā sobolē ee affirmāt. ex macedonie classib⁹ aduectā q̄ thuringos multis bel-
 lis defatigatos paternis agris deiecerit qd̄ mihi nō fit verisimile. Est em̄ vetustissimū in germanica terra sa-
 xonicū nomē cui⁹ oēs veteres meminere. thuringos nemo antiq̄z noiat q̄ germanicas gētes enumerāt. In

aduentu primo francoꝝ q̄ tpe valentiniani cesaris germaniã intrauere thuringos noiari repto. Ob quas re
 male q̄drat historia veritati q̄ thuringos priores saxonib⁹ in germania fuisse p̄dicit. Fatebor tñ saxonie li
 mites aliqui minores fuisse aliqui maiores nã sicut imperia ita z prouinciaz limites ex pte variant. Carolus
 magn⁹ ipator milia cū saxonib⁹ bella gessit priusq̄ xp̄i cultū acciperet eosq̄ magnis afflixit cladib⁹. Postq̄
 vō deficiere apd francos caroli magni genealogia romanū impiū ad teuthones orietales redijt. Saxonum
 aucta dignitas ē. inter quos plures impatores fuere. singulari prudētia z rez gestaz magnitudie clari. ma
 xime vō tres ottones q̄ sibi inuicē succedere de romana ecclia optime meriti quoz virtute prolatos saxonie
 fines minime dubitarim. Inter pomeranos q̄ orientē saxonie incolūt oppida sunt digna noie **Uismaria** et
Sundis **Brisuoldia** **Stetinū** z **Rostochiū**. in quo scola liberaliū artū haud p̄tēda. z hec q̄dē mari p̄xi
 ma multis ac diuitib⁹ negotiatorib⁹ habitatū ē. z in mediteraneis caminū pontificalis ciuitas. cuius dioce
 sis latissima est. nec minor magūtina credit. Ep̄us loci romano dūtaxat p̄suli subest. **Brādeburgēses** in du
 as marchias diuidūt q̄z altera vet⁹ altera noua vocat. veterē marchiã plabiū albis flui⁹. in cuius littoze
Stendalū ē oppidū z **gadelenū** z **soltuedelū** z **ostroburgiū**. Nouā marchiã interfecat fluius **odera** haud
 multo inferior albi. In cui⁹ rippa **francfordia** ē diues emporiū z **lucensis** ciuitas. **Spredo** quoq̄ flui⁹ eādē
 puincia irrigat equād⁹. **iberi**. **berlinū** in ei⁹ littoze iacet. Est z aliud flumē **hortellū** nūcupatū qd̄ **Brādebur**
giū ex quo marchia nomē hz in duas ptes diuidit veterē ac nouā efficiēs. ibi ep̄alis sedes ē z marchionuz
 tribunal ad eiusdē fluminis ripā. **Quelburgiā** quoq̄ sitū ē pontificalis ciuitas. z circū nobile territorium.
 cui **prigenitza** ē nomē multū refertū oppidis z marciali pplo plenū. **Caput misnensiū** ciuitas misna ē vnde
 nomē regioni datū ē. hāc quoq̄ albis alluit flui⁹. hic valida arx z in ea cathedralis ecclia. In hac quoq̄ p̄
 uincia multa sunt oppida marciali pplo plena. z **martinopolis** in honore martis a veterib⁹ p̄dita **mersebur**
giū hodie vocat. **Silt** **lipz** vrb̄s diues mercatorū emporiū p̄claroq̄ studio insignitū. In thuringia nobile
 oppidū z caput gētis **Herfordia** magūtino p̄ntifici subiecta studiū liberaliū arcū insignis. **Muburgensis**
 quoq̄ ciuitas duci saxonie parēs. hec oia iure saxonū vtūt z lingua isdē morib⁹ freti. Eterū veri saxonēs
madeburgēses nullo dubitate habent. **Bremēses** quoq̄. **alberstatēses**. **hildesinēses**. **verdeses**. **brūnicēses**
haniburgēses. **luneburgēses** z **lubicēses**. In **madeburga** archiep̄al sedes habet. z in honore sc̄i **mauriciū**
 ex q̄drato lapide diues tēplū **Otonū** nobile op⁹ z in eo sc̄i **florētī** corp⁹. Credūt quoq̄ vnam e sex ydris
 ibi eē in qb⁹ vinū ex aq̄ factū a dño saluatore euāgelistaz tradit historia. hāc plebib⁹ ostendūt materia **mar**
morea ē ac plucida vini capax q̄tū equ⁹ ferre possit. Alterā ac minore apud **hildesinēses** eē affirmāt. **Vexil**
lū quoq̄ sancti **mauriciū** hic quotānis ostendit. magistrat⁹ vrb̄s ius ciuile romanoz abbreviatū z saxon
 ca lingua cōscriptū nō sine reuerentia custodit qd̄ magni **Caroli** auctoritate firmatū tradūt. eoq̄ in decisioe
 cāz circū vicine gētes recurrūt. magna z venerabilis eaz legū auctoritas habet. **Bremēses** gliaz suā ducūt
 danoz gentē ad xp̄m eē p̄uersam. Itō ē omittēdum quod de **halberstadio** tradit. Hāc ciuitatē **oltemia** **pla**
bif flui⁹. In medio vero tumul⁹ assurgit. in cui⁹ cacumie planicies ē duozū ferme stadiorū cōtinēs lōgi
 tudinē. in cui⁹ extremis angul⁹ duo tēpla sita sunt. alterū pontificale. alterūq̄ btē **verginis** appellāt. In me
 dio late patet forū magnificis canonicorū edib⁹ vndiq̄ cinctū. vrb̄s hec vocat quod sub tumulo iacet sub
 urbiū appellāt. in mōte nulla laicorū habitatio. **Carol⁹** magn⁹ hui⁹ ecclie fundator habet. cuius festiuitas
 quotānis celebrat. xij. hic dignitates. xxiij. p̄bende. **Archidiacon⁹** si⁹ supra. xx. esse ferūt. In hac ecclia
 singulis annis vn⁹ ex pplo deligitur quē peccatis grauiorib⁹ in q̄natū putāt hūc veste lugubri induit z ob
 uoluto capite prima ieiunij die ad eccliam ducūt indeq̄ pactis diuinis officiis eijciūt. Is singulis q̄dragesi
 me dieb⁹ nudis pedibus pambulat vrb̄es z ecclias circuit neq̄ ingreditur neq̄ quemq̄ alloquitur. inuitat⁹
 a canonicis p̄ vices qd̄ apponit comedit. somnus ei post mediū noctis isti plateis p̄mittit. Die iouis sc̄a
 post consecrationē olei rursus ad eccliam introducitur z orōne facta a peccatis absolvit. pecuniasq̄ populus
 ei offert q̄ tñ ecclie dimittunt. hunc adā vocant z omni criminē liberū putant. Circa **alberstadiū** ager optim⁹
 ferax tritici. maturescētib⁹ frugib⁹ culmoz altitudine equo insidentē boiem ferunt excedere. **Brūnuica**
 oppidū tota germania memorabile magnū z populosum. munitū menib⁹ ac fossatis. turres q̄z z p̄ugna
 cula excellūt. magnifice dom⁹. p̄polite platee. ampla z ornatissima templa. q̄nq̄ hic fora. q̄nq̄ p̄tozia z to
 tidem cōsolat⁹ iura ciuib⁹ dicūt. Hinc appellati duces **brūnuicēses** z tota germania nobilissimi. **ottonū**
soboles. quoz claritas cū potentia labente tpe defluit. **Lubicensiū** ciuitas potentissima ē sine cui⁹ auxilio
 vix vnq̄ dacie reges cōtinere suos subditos valere. xij. viri reipublice p̄sunt quos cōsules appellāt. quo
 rū p̄petua priās ē. z i eq̄stri dignitate p̄stituti s̄. popularib⁹ nisi vocet nulla de regimie vrb̄is cōsulecti facul
 tas. nec tñ hūire plebs videt sua cuiq̄ substantia tuta ē z libertas saluis legib⁹ vt velit viuere. equū iudiciū
 cōsules agūt. ab his cesar si excesserit appellat. **Saxonie** nra etate duces habet. **frideric⁹** z **wilhelmus**
 frēs quoz alter electorē iperij gerit. alter regnū **bohēmie** debitu sibi asserit vt supra retulim⁹. Fuit cū **brūnu**
cētib⁹ de electoratu dissensio. **sigismūd⁹** impator litē diremit. sentētia vt sepe sit potētiori allisit. Alter **bo**
rū fratru natiū senior robustissim⁹ venator fuit. iunior alter belli appetēs z in armis exercitat⁹. **Crudelia** in
 ter eos diu bella exercuerūt hereditatis p̄ne cā. z q̄uis de pace sepe mētio fieret ipediētib⁹ tñ **appollonio**
 quē vice dñm appellāt z alijs plerisq̄ potētib⁹ qb⁹ ea discordia q̄stui erat. frustra oēs tractatus abijt. S̄
 cū vastat⁹ iā agris tota puincia pessum iret **appolloni⁹** vō fraternalū incēsor discordiarū p̄ annū iubileū ro
 mam petisset rogauit **fridericus** germanum suū vt ad se **lipzig** veniret secū de pace acturus. annuit **wilbel**
mus iter ingresso dixere consiliarij paratas sibi z qui cū eo irent insidias esse caueret ne se p̄ditum iret neue
 suos ad necem traheret. Quibus ille at ego inquit libens moriar si vos prius necatos videro. qui frater
 nas contentiones alitis atq̄ ita locutus sequi iussis qui se amarent vrgens calcaribus equum festino cursu
 su fratrem adiit. Quo cum semotis arbitris euestigio pacem composuit seduloq̄ pepigit. **Magnus** vir qui
 se tam liberaliter in potestatem dederit hostis. **Magnus** z alter qui hostem ex fratre factum rursus fratrem
 atq̄ amicū reddiderit. **Appollonius** interim **Roma** reuersus z qui cū eo sentiebāt ex **Thuringia** plurima
 oppida possidebāt. exterminati sunt **appolloni⁹** in **Coburga** qd̄ est **frāconie** oppidū aliq̄diu se defendit. S̄

cū salutem in eo loco desperaret nulli⁹ auxilio fret⁹ cū thesauris suis clā fugiēs ad bohemos migravit. Ex illo tpe q̄tē habuere saxones quibus bohemi castella q̄dā ab eis repetētes sepe bellū minati fuerint. inducie in hac vsq; diē arma p̄tū tenere. nūc maior lis oritura videt q̄n wilhelm⁹ regie sororis marit⁹ ad bohemiē regnū aspirare ferē quibus terre p̄ceres aliū regē sibi assumpserint. ¶ Libet hoc loco audax priuati hominis inferere facin⁹. Conrad⁹ de kauff nobili loco apud saxones nat⁹ bellice rei p̄t⁹. manu p̄mpt⁹ z aio im perterrit⁹ cū se patria pulsum z p̄na hereditate priuati p̄ iniuriā friderici ducis existimaret scel⁹ z incredibili n̄ra etate p̄petrauit. Arx ē in misna in alto mōte z in abruptis vndiq; rupib⁹ sita altenburgiū puiciales vocāt. ad radices mōtis oppidū egregiū munitū z p̄plo plēnū. iacet in arce duo friderici adolescētēs Ernestus z Albert⁹ educabant. huc Conrad⁹ intēpesta nocte magnis itinerib⁹ cū paucis comitib⁹ p̄tendit. et admotis scalis p̄dente pedagogo arcē ingressus dormiētes adolescētulos in cubili p̄bendit intermīa tusq; mortē si voce emitterēt fumib⁹ colligatos extraxit. haud dubi⁹ q̄n p̄ductos in bohemiā magno p̄cio venderet. suasq; cōtumelias eo pacto magnifice vlt⁹ videret. iā siluā hirciniā q̄ bohemiā a saxonā diuidit ingressus erat. iā piculū oē trāmissum putabat. cū iunior captiuoz labore ac fame deficiēs z q̄tā sil⁹ z cibū poposcit. cui⁹ p̄cib⁹ cōmor⁹ p̄do ad carbonariū q̄ndā diuertit afferiq; panē z ceruisiā iussit. Interea apud altenburgiū cognita tate rei nouitate clamor exorūt attoniti oppidiani raptim arma capescūt z p̄cio sam vēdicaturi p̄dā p̄cipiti cursu p̄donis vestigia insectant. siluā ingressis fortuna blandit. q̄ inter multos tramites eū teneri suavit q̄ recta duxit ad carbonariū ibi Conrad⁹ dū puero cibū ministrat ex improviso capitur z oblat⁹ p̄cipi audacissimi sceler⁹ capite penas soluit. frideric⁹ eodē pene nūcio q̄ captos atz abductos filios audierat recuperatos z ad domū reductos didicit. Saxonie ducib⁹ parua v̄e saxonie portio p̄rēt ¶ Sūt em̄ in ea puincia multi aliq; principes. multe ciuitates q̄ vocant impiales. multi ep̄i p̄p̄riū territorū hnt es. Misna vero z thuringie maior ps z lausacie z franconie pleriq; oppida his ducib⁹ p̄rēt. Jus aut eligendi romanū impatorē saxonie ducibus ex puo q̄dā p̄cipatu cōpetere asserūt inter misnā slesiacq; iacēte. cui⁹ caput oppidū ewittēberg vulgariter. id ē mōs alb⁹. In saxonā argētī mineras apud Goslariā otto prim⁹ impator inuenit q̄z magni fuerūt reddit⁹. ibi z palaciū nobilis opis edificatū. hz z fōres amalros saxonā ex qb⁹ sal coquit albū q̄ ad vicinas gētes defert. Saline vberrime atz ditissime apud lüneburgiū habent ex qb⁹ multi monasterioz abbates z multi ecciaz plati vitā ducere cōsueuerūt. fuit enim quest⁹ salis vberrim⁹ has saluas lüneburgēses violētē vsurpauere. Ob quā rē z a nicolao p̄o. maxi. z a friderico impatore angusto dānati sunt. Cosolat⁹ qui ei⁹ rei auctor habebat auctoritate aplica detectus ē. Sz fauore Bernhadi ducis brunsvicēsis paulopostea in pristinū statū redūt. z q̄ nouiter cōsulatū adierant in carcerē cōficiunt. ciuitati rebelli z ecciasticoz bonoz rapaci sacris interdictū ē. nō tamē desunt qui rem diuinā apud eos faciāt. Tantus est euo n̄ro z in populo z in clero auctoritatis ecciastice contemptus Est in marchia brandeburgēsi nō magni nois ciuitas aquis circūdata quā havelburg vocant. in eius dyo cesis loco aspero z deserto paruū oppidū ē noie welsnab. hic tres hostie habent ex quis cruore sua spon/te manasse tradunt. Ob eā rem magnus populoz concursus est z nauarū vota hic soluunt. Vulgo locus ad sanctū cruore vocant. Excessimus scribendi modū saxonie ciuitates noiātim cōmemorantes. id fecim⁹ quia veteres scriptozes parcissime de germania locuti sunt z tanq; extra orbem ea natio iaceret. somniantes quodāmodo res germanicas attingunt. ob eā rem dabit mibi venia fortasse z aliquis graciā habebit si germanicas distribuentes prouincias vt res oculis subiiciam⁹ paulo plixiores fuerim⁹ propositi nostri metas egressi.

De dania vel dacia

Doc loco q̄m saxonie dania iūgit. Priusq; germanie reliqs p̄tes absoluo de ip̄o danie regno vicinisq; regionib⁹ in adlonē versis aliq; referre institui nō indigna cognitu. tria sunt in septentrionē vergētia regna sibi inuicē coherentia. danoz q̄d hodie dacia appellāt. suetoz z noruegioz. ¶ Dania siue dacia dicere volum⁹ p̄suetudini seruiētes germanie portio ē cheronēsī habēs formā. hac quōdā cimbru habuere vñ illa inundatio barbaroz emerit quā mari⁹ arpinas italiā petentē ac res romanas euertere minitantes ad internitionē delevit. Possidom⁹ (vt Strabo refert) p̄iecturā facit. q̄d cimbru latrociniādo in certis errabundi sedibus ad paludē vsq; meothym militiā agitarit. ab eis em̄ cymeriū vocari bosphoz arbitrabatur quasi cymbricū cū grecoz lingua cymereos cymbrōs nominent.

De Suecia

Suecia cincta vndiq; mari plures cōtinet insulas. in q̄s est scandania apud veteres late memorabilis hinc quoq; populoz innumerabilis multitudo egressa omnē olim europam armoz turbine ac p̄cella inuoluit. nā gothas qui hucos bello vincere pannoniā. misnā. macedoniā z omnē illiridem occupauer. germaniam ytaliam z galliam vastauer z demū in hispania confedere hinc fuit origo.

De Noruegia

Noruegia q̄ de ip̄o septentrione sortita est nomen cōtinenti p̄ ruthenos iūgit z in arcton protensa incognite terre seu stricto glacie oceano vt pleriq; fabulant cōtermina est. ad orientis partem ac meridiem baltheo mari alluit. ad occidentē britannicus fuit oceanus. Dacia theutones hodie danoz appellant marchia. cuius lingua germanis incognita ē. Ex noruegia venisse putant qui cimbroz occupauerint loca. In hac terra patrū nostroz memoria völdimari⁹ regnauit in suecia. magnus adnus i noruegia quē ferunt diuinū fuisse hominē miro prouincialiū amore atz obsequio cultum. huic cōiunx margaretha fuit. Völdimari filia ex qua natus olaus patri succedens breui tpe vita functus regnū matri reliquit. ea z paternū adepta ē extincto völdimaro. At magno in suecia hoiez exuētē albert⁹ dux naupolensis vocatu ppli dyadema suscepit. Qui dñatū vicine femine cōtempnēs bello dacia noruegiamq; laceffere cepit. occurrit ei margaretha coactis copiis i campis late patētib⁹ pugnatiū ē tanq; ipa viri femie animū induisset. vict⁹ albertus captusq; z in triūphū ductus regnū amisit. dimissus tandē infame senū in p̄na domo finiuit. margaretha clarissima mulier trib⁹ impauit annis ad senectutē vsq; magnifice z religiose subditos gubernauit. Demū senio cōfecta cū tū p̄ se ferre neq̄ret impiū henricū pomeraniē ducē quoz z decē annos natum sibi filiū adoptauit regnaq; illi cōmisit. z philippā regis anglie filiā dedit vxorē. Is cū cōiuge sine prole

defuncta) nubere ulterius nollet. tamq̄ q̄nq̄ z q̄nquagita regnasset annos. ad extremū sub impio friderici pplari tumultu ex regio solo deturbat̄ est. Et x̄p̄ofero bauarie dux sibi ex sorore nepos in ei⁹ locus suffectus q̄ auūculū suus. x. annis q̄bus ip̄e regnauit in insula gothica regnare pmisit. X̄p̄ofero aut̄ ex hūanis abeunt̄ te. dacie ac noruegie coronā cristigerus accepit. Sueci v̄o in electione regis discordantes alij carolum equelstri dignitate insignē. alij canutū ei⁹ frat̄re natu minore regno p̄ficiunt. Pendente adhuc electionis negotio carolus immisis militibus scoltonie q̄d hodie scockbalm oppidū clam occupat. in q̄ regia sedes habet̄ Canutus p̄ amicos arcē inuadit. hinc bellū inter fratres ortū z pugna diu anceps. occisis vtrunq̄ plurib⁹ ea demū lege inducie p̄acte vt potestas eligendi regē exclusa nobilitate plebi fieret. in qua cū carolus gratiosior esset maiestas regni ad eum defert̄. Canut⁹ priuatā vitā degit. Carolus v̄o nouo regno tumidus atz insolens armatis nauibus beinricū etatē confectū. nulli noriū sibi ip̄i viuentē e gothia ppulsauit. qui etiam hodie in hūanis agens apud pomeranos (vnde illi origo fuit) puo contentus vitā agere fert̄. q̄ sint incerta mortalia z q̄nuida suo exemplo docent. qui tribus potentissimis regnis exutus nec paruiam insulam in q̄ decem annis delituerat vsq̄ ad mortem retinere potuit. etate plenissimus. Sed neq̄ carolo scelera sua impunita fuere. qui dum x̄pi ecclias p̄sequit̄. religionem contemnit. sacerdotes dispoliat. festos dies obseruare prohibet. iura diuina z humana a Johanne benedicti filio vsalensium p̄sulem viro cordato z impigro. a quo nobilitas regni excitata est magno p̄lio supatus ac regno ppulsus in parua insula nonlonge ab ostio vistele p̄pe prussiam exilium agit. Cristigerus in locum eius assumptus pietate ac iusticia melior. Iterum tria regna nostro tpe in vnum redegit. cui z gothia par et. gothoz quondā sedes z patria.

Bohemia

Bohemorum mores res gestas attingere ac situm referre locorum ratio exigeret. Bohemia enim intra limites germanie inclusa tota aquilonibus exposita est habens ad orientem moravos et slesitiam partem. ad aquilonem saxones et misnenses. ad occidentem agrum noricum. ad meridiem austriam et bavariam undique germanie populis circumdata. Latitudo longitudoque eius pene par trium fortasse dietarum. silva hercynia universam cingit. albis vero perclarior eius amnis eam mediam irrigat. aliosque non paucos fluuios excipiens ut multauia que pene pragam mediam scindit. tam de per ualles et abrupta motum nemorososque saltus hercynie silue preceps labitur per misnenses uicinas fluit prope haburg urbem saxonie in germanicum mare absorbet. Oppida regni memorabilia sunt. Praga regum bohemie dignissima sedes. cadanum. bruxia. schlackewerdum. cui tantum cupri argenti que mineris celebratissimum. regio presus frigida. armatis tamen feris et piscibus habundans. ager ei optimus. frumenti et ordeis feracissimus. multa apud eos etate nostra memoratu digna emerferunt. multa plura gesta sunt. multus sanguis effusus. delecte funditus ciuitates. sprete et calcata religio. exorta est Hussitarum heresis. adamitarum pullulauit insania. debachati sunt thaboritarum et orphanorum exercitus. duo fulmina belli zyska et proci. uicinia ex arbitrio suo diripue. iohes et iberonimus qui populum decipere in constantiensi magno sinodo demum probasti. Jacobellus coradus rokazana et petrus anglicus euangelii corruptores tamquam magistri ueritatis hinc. quatuor reges extirpare pestiferum uirum non potuerunt. uecellus sigismundus albertus et latiflatus qui apud eos ueneno extinctus creditus est. Postremo georgius rex creatus est qui Hussitarum labe infectus putatur magnus uir. alioquin et in rebus bellicis clarus. si omnia hec in historia que de bohemis huiusmodi edidimus scripta sunt. ubique de situ regionis et gentis moribus per captum nostrum mentionem fecimus. inde igitur assumendum erit quicquid huic operi de rebus bohemis deesse uidebitur. nos ceptum sequentes iter inferioris germanie prouincias. deinde ad superiores reuertemur partes.

De phrisia prouincia germanie
Phrisones ad oceanum siti ab oriente saxoniam contigunt. ad meridiem westualos. ad occidentem traiectensium terre presule que res germanicas haud impite scripsit. Albertus episcopus maguntinus qui fuldensem monasterium erexit. cum religionem christi persuadere phrisis nitens ab eis interfectus et martirio coronatus est. Hec eadem ferox. armis exercitata. robusti et proceri corporis. securi et intrepidi animi. libera se esse gloriatur. Quis philippus burgundie princeps eius se terre dominum uocet. Reuera phrisia libera est suis utens moribus. exteris nec parere sustinet nec dominari cupit. haud inuitus phriso pro libertate mortem appetit. dignitas in hac gente militaris inuisa. Sublime uirum que se ceteris effert non ferunt. magistratus annuos eligunt qui republicam eque iure disponant. feminarum impudicitiam seuerius puniunt. Sacerdotes ne alia cubilia polluunt sine coniuge non facile admittunt. uix enim continere homines posse et super naturam arbitrantur. In pecoribus omnis eorum suba est. ager planus ac palustris est multo gramine fecundus. ligno caret bituminoso cespite et sicco stercore bonum ignem fouent. Ex hac gente tradit cornelius tacitus impante nerone duos legatos romam uenisse ueritatem et malorum que populi theatrum intrantes cum uiderent quosdam cultu externo inter senatores sedere et intellexissent id honoris eorum gentium legatos dari que uirtute et amicitia romana precellerent nullos mortaliu aut armis aut fide an germanos esse exclamauerunt ac digredientes inter preses sedere ob quam rem ambos nero ciuitati donauit.

De holandia prouincia inferioris germanie
Holandia quoque uicinia germanie ad septentrionem oceano alluitur mari. quod reliquum est rheni fluminis brachia intercipiunt insulas constituunt. palustris pascuosa. pluribus stagnis ac mari interfusa sinibus. nec deserta qui traiectum nobile urbem in holandia sita dicunt. nobis haud alienum esse uidebitur. Aliquam frisei traiectensium. aliquam holandie traditos esse ut sepe regionum terminos dominantium impia mutant. nostra quidem etate neque frisei neque holandie dantur. Principatus ecclesie traiectensis impatori tantum subiectus latius possidet terram diuersis meatibus rheni interclusas. cui ab oriente phrisia a meridiem westualis iunguntur. Holandia septentrionem excipit. ab occidentem ducatus gelrie. de quo suo loco dicemus rheni flumini distiguitur. Impitissime uero ne dicas falsissime nonnulli etate nostra traiectum gallice nationis ciuitatem esse dixerunt. Cum de pontificis ageretur electio. nam quo pacto traiectum gallicie dabitur mus trans duo rheni brachia situm. Qui et qui cis rhenum habitant colonenses. cluensesque constat esse germanos Traiectensium quippe situs. mos sermoque germanicus est. Traiectum diues et populosa ciuitas est. episcopus urbis. xl milia pugnantium si quando necessitas ingruit educit ad bellum. Forma uirum ac mulierum egregia. ab exterorum incursum et aqua inundatione et propria uirtute defenduntur. Porro genti ceruisia. uinum mercatores afferunt. In hac ciuitate memoria nostra multe seditiones fuere. cum episcopus uini parti acceptum altera recusaret. Desiderius aliquandiu episcopus quietem tenuit. deinde a ciuibus eiectus romani pontificis et uicinarum principum aduersus rebelles subditos auxilia implo-ravit. illi diefoldium quendam suum phasque sibi presule assumere. Martinus papa. max. anathema in eos promulgauit. prepsere ecclesiarum obstinati homines. expiri optuit arma. ingentes burgundorum duci uicinarumque principum copie aduersus traiectenses ducte infeliciter pugnauere. uictor contumax populus. uij. annis ecclesie mandata prepsit. deside-rius in exilio obiit. Canonici qui propter eum patria pulsati fuerant waltranium morisenses archiepiscopi coloniensis germanum successorum eligunt. Agitata est in concilio Basiliensi. causa confirmata electio. iterum danata in concilio traiectensium rebellio. iterum frustra pugnatum. Postremo missus ab eugenio legatus iohes cesariensis episcopus qui postea ad cardinalatum honorem uocatus morisensis appellatus cum retulisset uicinia pacande prouincie uiam esse diefoldio ignosci eius gentis presulatum committi excluso waltranio rebelli populo satisfactus est pulchre sane nullevicij leges fauent sacrosque canones potentia uincit. Voluerunt calisti quoque impiu eludere traiectensium. qui mortuo diefoldio episcopo ab eo datum recipe recusarunt. si a paritibus philippi burgundie et potentia territi et primis con- natibus infeliciter nisi furore deposito paruerunt.

De selandia prouincia inferioris germanie
Ultimi germanorum ad septentrionem et occidentem uersi Selandini sunt insulares populi rheni ostijs obiecti. In- ter quos precipue mittelburgenses habentur. Ea ciuitas est egregie munita. diues opum. negociationeque maxime accomoda. cuius haud paruam partem anno superiore incendium assumpsisse relatum est. Incuria ciuium id euenisse constat. quibus pleraque miracula referuntur que pretereo quia non satis digno testimonio comprobantur. Est et Brielum oppidum non ignobile aquis circumdatum. in quo etiam multi mercatores nauibus applicant. Non transibo nunc rhenum germanicas que ibi habitant gentes commemoraturus. Habitur suo loco de his quoque dicendi facultas. prosequar ueteris ac certe germanie populos. et qui iunguntur vel traiectensibus vel phrisis ad meridiem expediam.

De westualia germanie prouincia